

№ 1.

აპრილი

1920 წ.

საქართველოს სახელმწიფო კაბინეტი
 საქართველოს სახელმწიფო კაბინეტი
 2/5
 2528

მკობა

თეატრული სწავლობა კურსალი

ეროვანთა კავშირის კომიტეტის გამოსცემა.

თბილისი.

სამხედრო სამინისტროს სტამბა.

1920

24

1920 წლისთვის ორკვირეულ ჟურნალ

„ეროვნა“ ^{№ 82} წელიწადი ბირეული

ორგანო ერობათა კავშირის კომიტეტისა. ჟურნალი მიზნათ ისახავს ერობის ცხოვრების თეორიულ და პრაქტიკულ საკითხების ყოველ მხრივ გარკვევა-გაშუქებას.

ჟურნალში მონაწილეობას იღებენ:

- აკლიანი ს., ახალაძე მ., ახობაძე-ტახევა ს., ბენაშვილი გ., ბუაჩაძე კ., გომართელი ი., გომელაური ა., გონხარბია ა., გუდუჩაიშვილი (აგრონომი), დავაძე მ., დუდარაძე ს., ელიაშვილი ნ., კარსელაშვილი (აგრონომი), კაკაბაძე ვ., ღარსიაშვილი გ., ღამბაძე ი., მანდელტაიმი მ., მარგალიტაშვილი ტ., მამასაყვიშვილი გ., ნაჭყალიძე (აგრონომი), თინათინაშვილი დ., რუსთაშვილი მ., ქავთარაძე კ., ქავთარაძე მ., ქარცივაძე მ., ლღონტი ვ., ლღონტი ი., სეფერაძე მ., სოგორაშვილი გ., სულაქველიძე კ., სულაქველიძე დ., სტურუა ი., სმიტინაძე მ., ტაბაგუაძე ს., შენგულაია ლ., ჭანტუაშვილი ს., ჭავჭავაძე მ., ცუცუვალი მ., ძარაძე ს., ჯავახიშვილი ა. და სხვანი.

რედაქცია იმყოფება: რუსთველის პრ. № 24
 ერობათა კავშირის კომიტეტის ბინა.

საქართველოს საშრომლო ერობის
 5/5
 1920
 2528
 აბრილი, 1920 წელი.

5660

ჩვენი ჟურნალი ერობათა კავშირის ორგანოა. მაშასადამე, ის თვითმართველი ხალხის — დემოკრატიის იარაღია; და შეიქნება ის ასეთად, მიაღწევს შიზანს, შეასრულებს თავის დანიშნულებას მხოლოდ იმ შემთხვევაში, თუ ის იქნება არა ამა თუ იმ ლიტერატორთა ჯგუფის ნაწარმოები, არამედ თვით საერობო მოღვაწეობისა და აზროვნების გამომატველი და ამმოძრავებელი საშუალება. ჟურნალი უნდა იქნეს, და იმედი გვაქვს, იქნება კიდევ, თვით ერობათა ორგანიზაციის ნაწილი, მისი სისხლი და ხორცი, ორგანო არა დამამშვენებელი, არა სამკაული, არამედ მშრომელი ორგანო — მუშა იარაღი. ერობა ჟურნალის გულუხვი და ქველი გამომცემელი კი არ იქნება, არამედ თვით ერობათა მოღვაწენი ჩაუდგამენ მას სულს და აუძრავენ გულს. მის ფურცლებზე მოიყრის თავს საერობო განცდა-გამოცდილების და ნაფიქრ-ნააზრების ჯამი. ის იქნება საერობო აზრისა და საქმის არა მარტო სარკე, არამხოლოდ ანარეკლი, არამედ ამმოძრავებელი იარაღი გზის მანათობელი საშუალება.

საქართველოში თვითმართველობათა ორგანობა მეტაჲ რთული და საპასუხისმგებლო საქმეა. ეს თითქმის მთელი ქვეყნის ბაირახტრობისა ნიშნავს, ვინაიდან ცნობილია, რომ ჩვენი რესპუბლიკა და მისი თვითმართველობა მთელ მსოფლიოში, ერთათ-ერთია, თავისებურია, აქ დემოკრატია უაღრესია — ჩვენი სახელმწიფო თვითმართველობათა უბრალო ჯამია, ჩვენი რესპუბლიკა ერთი ხალხური თვითმართველობაა.

ჩვენში სიტყვა თვითმართველობა უკვე ჰკარგავს თავის სპეციფიურს შინაარსს; ჩვენს პირობებში ეს ტერმინი თითქოს ერთგვარ ანაქრონიზმად იქცევა. ეს ცნება წინათ დაპირდაპირებული იყო მართველობის მიმართ, იმ მართველობის, რომელიც გარედან, ზევიდან, ცენტრიდან ავტოკრატიულად განაგებდა ხალხის ბედსა და ცხოვრებას. მართველობა და თვითმართველობა ეს ძველებური დუალიზმი სხვა ქვეყნებიდან და სხვათა ისტორიიდან, პირველ ყოვლისა რუსეთიდან, მოსესხებული რამ არის. ეს იყო ბრძოლა, ასე ვთქვათ, „ზემშინისა“ და „ობრიჩინის“, ადგილობრივ თვითმორქმელების და ცენტრალურ დესპოტიის შორის. „ჩვენ“ და „თქვენ“ — თვითმპრობელი მთავრობა და თვითმართველი ერობა — ერთი მეორის მოწინააღმდეგე ცნება და მოსისხლე მტერი იყო. ან თვითმართველობას უნდა დაეცა თვითმპრობელობა, ან უკანასკნელს პირველი გაენადგურებინა.

ჩვენში კი სულ სხვა მდგომარეობა შეიქნა. საქართველოს აღორძინება არის შედეგი სამპიროვანი რევოლუციის. პოლიტიკური, ნაციონალური და ნაწილობრივ სოციალურ რევოლუციის წიაღიდან იშვა ახალი საქართველო.

სახელმწიფოებრივი და ადგილობრივი დემოკრატია, ერის თვითმართველობა და ადგილობრივი თვითმართველობის ორგანოები ერთადა წარმოიშვენ და პირველი უკანასკნელთა თითქმის უბრალო ჯამია, ხოლო პირველი უკანასკნელთათვის მხოლოდ დაგვირგვინება, გუმბათია.

აქ „ჩვენ-თქვენობა“ უადგილოა, და თუ მას კიდევ აქვს ჩვენში ადგილი, ეს სხვისი გახრწნილი ნეშტია, რომელიც ჩვენ სახელმწიფოებრივ ჰაერსა სწამლავს და ამგვარად მკვდარი ცოცხალს იქერს. რა დასაფარავია, რომ ასეთ შეხედულებას ჩვენში ჯერ კიდევ აქვს ადგილი. არა იშვიათად გაიგონებთ მმართველთა წრეში ისეთ კილოზე ლაპარაკს, თითქოს ერობა რაღაც გარეშე დაწესებულება, უკეთეს შემთხვევაში კეთილ განწყობილი მეზობელი, და არა ამავე რესპუბლიკის, იმავე მთავრობის ორგანიზული ნაწილი იყოს. არც ისაა იშვიათი, როდესაც საერობო მოღვაწის სიტყვა-პასუხი ისეთ შთაბეჭდილებას ახდენს, თითქოს ერობა მთავრობასა და სახელმწიფოს უპირდაპირდება. ასეთი შეხედულება წარსულის ლექია, ძველის ტალია და რამდენი ადრე აღმოიფხვრება ის ჩვენი ცხოვრებიდან, მით უკეთესი რესპუბლიკისათვის. ჩვენს თვითმართველობა არის არა მარტო ადგილობრივი მეურნეობისა და კულტურის ორგანო, არამედ ადგილობრივი მართველობა, სახელმწიფოებრივი დაწესებულება. ჩვენში უკვე მოხდა სინტეზი კომუნალურ მეურნეობისა და მართველობის. ერობა ადგილობრივად უკვე გამთავრობდა, ხოლო ცენტრალური მართველობა ჯერ კიდევ ვერ გაერობდა სავსებით. ამის მიზეზი ის არის, რომ ჩვენი, ახლად აღორძინებული, რესპუბლიკა რევოლუციისა და ომის ცეცხლიდან იშვა და ბუნებრივია, რომ მისი ცენტრალური ხელისუფლება იძულებულია ჯერჯერობით დიდი ადგილი დაუთმოს წმინდა პოლიტიკურ, საერთაშორისო, სამხედრო და სხვა ასეთ სპეციფიურ სახელმწიფოებრივ მომენტს. რესპუბლიკის ინტერესები კი მოითხოვს და ჩვენი მტკიცე სურვილია, რაც შეიძლება მალე დადგეს ის დრო, როდესაც სახელმწიფოს ცენტრალ აპარატს საშვალება მიეცემა ნაკლები ყურადღება მიაქციოს ამ წმინდა პოლიტიკურ საკითხებს, და როდესაც სახელმწიფოს მოღვაწეობა თითქმის სავსებით ამოიწურება ეკონომიურ და კულტურულ მოღვაწეობით. დემოკრატია უნდა მიისწრაფოდეს იმ დღისაკენ, როდესაც საქართველო

ერთ სამეურნეო კომუნათ გახდება, როდესაც ჩვენი პატარა რესპუბლიკა ერთ დიდ ერობად გადაიქცევა.

ერობას არ უნდა ავიწყდებოდეს, რომ თუ ცენტრი მოიშალა, თვითონაც წახდება; ხოლო ცენტრალ ხელისუფალთ მუდამ ახსოვდეს — რა ერობა წახდეს, ერიც დაეცეს.

ერობის მნიშვნელობა.

კაცობრიობის ისტორია ძალიან გრძელია.

მიუხედავად ამისა, ის შეიძლება დავტიოთ ორ სიტყვაში.

მონობიდან თავისუფლებისაკენ, — აი, ეს ორი სიტყვა.

მართლაც და მთელი ისტორია კაცობრიობისა არის ბრძოლა თავისუფლებისათვის.

ამ ბრძოლის გზაზე ხან გამარჯვება იყო, ხან დამარცხება, ხან ერთგვარი მონობის შეცვლა მეორე გვარით.

საერთოდ კი კაცობრიობა შეუჩერებლად მიდის წინ და მონობის აღსასრული მოახლოვებულია: ძალიან შორს აღარ არის ის დრო, როდესაც ადამიანთა შორის სრული თავისუფლება გამეფდება და ადამიანის ადამიანის მონა აღარ იქნება.

ჯერ კიდევ გუშინ ჩვენ მონები ვიყავით.

დღეს კი თავისუფალი მოქალაქენი ვართ.

მართალია, არიან ისეთებიც, რომლებსაც თეთრი პურით გაძლომა ყველა თავისუფლებას ურჩევნია, მაგრამ ამისთანა პირებს ჩვენს დროში ადამიანებად აღარ თვლიან.

ჩვენს დროში ქული იმას ჰხურავს და ადამიანიც იმას ეწოდება, ვინც იცის ყადრი და ფასი თავისუფლებისა და მისი გულისათვის ყოველისფერს აიტანს.

ვინ მოგვცა ეს თავისუფლება?

ხალხის ბრძოლამა და რევოლუციამ.

განა არ ვიცოდით, რაც არის რევოლიუცია.

კარგათ გვესმოდა, რომ მას პირველ ხანებში მოჰყვებოდა ათასგვარი გაჭირვება და უბედურება, მაგრამ შოთას ნათქვამია: ვარდი უეკლოთ არავის მოუკრეფიაო.

კატას ძალიან უყვარს თურმე თევზი, მაგრამ წყალში ფეხის დასველება საშინლად სძულს.

ადამიანებშიაც ბევრია ამისთანა, მაგრამ მე იმათზე არა ვლაპარაკობ. სხვებმა კი იცოდნენ, რა არის რევოლუცია. კარგად ჰქონდათ გათვალისწინებული, რომ ბევრნაირ გაქირვებას, შევიწროებას გამოივლიდნენ, ზოგი სიცოცხლესაც გამოეხალმებოდა.

მიუხედავად ამისა, მაინც შეჰხაროდნენ რევოლუციას, იბრძოდნენ და იბრძვიან.

ამ თავგანწირულ პირთა ბრძოლამ მოგვცა ჩვენ თავისუფლება, დამოუკიდებლობა და დემოკრატიული რესპუბლიკა.

რას ნიშნავს დემოკრატიული რესპუბლიკა?

ხალხის ხელისუფლებას.

ხალხია თავისი თავისა და ქვეყნის პატრონი.

მაშ მთავრობა რაღა არისო? იკითხავს ზოგი.

დემოკრატიულ რესპუბლიკაში მთავრობა არის ხალხის ნების ამსრულებელი და სანამ ის ხალხის ნდობით არის აღჭურვილი, მას უნდა ემორჩილებოდეს ყველა.

უამისოდ რესპუბლიკა კი არ იქნება, დომხალი გამოვა.

რითი განსხვავდება ჩვენი რესპუბლიკა ნიკოლოზის წყობილებებისაგან?

ყველაფერი რომ ჩამოვთვალოთ, ძალიან შორს წაგვიყვანს. მაგრამ მე უნდა აღვნიშნო მაინც ორი დიდი განსხვავება.

რუსეთში იყო ერთი მთავრობა და მას უსიტყვოდ ემორჩილებოდა ყველა.

ჩვენში კი თუმცა ერთი უფროსი მთავრობაა—ნოვ ქორდანის მთავრობა,—მაგრამ ამავე დროს არის მრავალი პატარა მთავრობაც—ეს გახლავთ თემის თვითმართველობა.

რუსეთი წარმოადგენდა ერთ დიდ სახელმწიფოს.

ჩვენი პატარა რესპუბლიკა კი შესდგება მრავალი პატარ-პატარა რესპუბლიკებისაგან.

ესენი არიან თემები.

ყოველი თემი პატარა სახელმწიფოა. აბა ჩაუკვირდით,—თუ არა.

მასა ჰყავს საკუთარი პარლამენტი—ეს გახლავთ თემის ხმოსნების ყრილობა ანუ საბჭო.

მასა ჰყავს საკუთარი მთავრობა, თემის ნდობით აღჭურვილი—ეს არის სათემო ერობის გამგეობა.

მასა აქვს საკუთარი ხაზინა ანუ ბიუჯეტი, საკუთარი გზები, ფოსტა, მილიცია, სასამართლო, ექიმები, სკოლები და სხვ.

ერთი მიძრძანეთ, განა ეს პატარა რესპუბლიკა არ არის?

ხოლო თემს არ შეუძლია საკუთარი ფული მოსჭრას, საკუთარი ჯარი შეინახოს ან ომი გამოუცხადოს ვისმე.

ამ მხრივ თემი ემორჩილება სამაზრო ერობას და მთავრობას.

აქედან ცხადია, რომ სათემო ერობის ხელშია თემის ყოველგვარი საქმე.—გზა, ფოსტა, განათლება, ჯანმრთელობა, წესიერება და სხვ.

თემის ერობასა ჰყავს საკუთარი შეიარაღებული ძალა, საკუთარი მილიცია, რომელიც მის განკარგულებაშია და მას ემორჩილება.

სიტყვა რომ აღარ გავაგრძელო, თემის ერობა თავის რაიონში, თავის კუთხეში იგივე პატარა მთავრობაა, — უფროსი მთავრობის მარჯვენა ხელია.

აი, ამას ეწოდება მმართველობის დანაწილება—დეცენტრალიზაცია.

თვითმპყრობელობის დროს იყო ცენტრალიზმი; ყოველ კუთხეს, ყოველ მაზრას განაგებდა ცენტრალი მთავრობა თავისი მოხელეების შემწეობით.

ხალხს არაფერი არ ეკითხებოდა; მხოლოდ მამასახლისის არჩევის უფლება ჰქონდა და ამ უფლებასაც ხშირად აუქმებდა მთავრობა: ის თვითონ ნიშნავდა მამასახლისს.

დემოკრატიულ რესპუბლიკაში კი მთავრობის გვერდითა დგას ერობა. იმის მაგიერად, რომ მთავრობა თვითონ განაგებდეს თავისი მოხელეების საშუალებით ჩვენი ქვეყნის ყველა კუთხეს, ის ერობას ეუბნება: მოუარე შენს კუთხეს, გასწიე იქ ჩემი მაგიერობა, მე კი თვალყური შენსკენ მეჭირება და რაც კი რამ დაგჭირდეს, მომმართეო. ყოველი თემი თვითონ უვლის თავის თავს, თვითონ უძღვება თავის საქმეებს, თვითონ აკმაყოფილებს ყოველგვარ ადგილობრივ საჭიროებას.

სოფლის ცხოვრების უკეთ მოწყობა ყოველად წარმოუდგენელია.

სათემო ერობა მთავრობის პატარა ნაწილია.

მისი შემწეობით მთავრობა არა თუ დაკავშირებულია ხალხთან, ყოველ სოფელთან, ის დაახლოვებულია ყოველ კუთხესთან, მუდამ ხალხთან არის.

ჩვენი რესპუბლიკის სიმტკიცეს თემი შეადგენს.

თუ თემებში საქმე კარგად მიდის, მთელი რესპუბლიკის საქმეც კარგად მიდის.

თუ თემებში კეთილდღეობაა, მთელ რესპუბლიკაშიც კეთილდღეობაა. თუ თემები კმაყოფილია, მთელი რესპუბლიკაც კმაყოფილია.

თუ თემები აყვავებული არიან, გზებით, ხიდებით, სკოლებით, საავადმყოფოებით, რესპუბლიკაც აყვავებულია.

ჩვენი მთავრობის სიმტკიცე კი თემის ერობაა.

თუ თემებში ერობებს საქმე კარგად მიჰყავთ, მთელი მთავრობის საქმეც კარგად მიდის.

თუ ხალხი თემებში კმაყოფილია თავისი ერობით, მისი გამგეობით, ის კმაყოფილია მთელი მთავრობითაც.

თუ თემში ერობა დაუდევარია, ზარმაცი, გულგრილი და ხალხი არა ჰყავს მადლიერი, ხალხს თავისი უკმაყოფილება მთავრობაზე გადააქვს.

ამიტომ თემის ერობას ჩვენს რესპუბლიკაში მეტად დიდი მნიშვნელობა აქვს.

ჩვენი რესპუბლიკის სიმტკიცის და კეთილდღეობის ქვაკუთხედი თემია.

ჩვენი ხალხის მომავალი თემის ერობის ხელშია.

ცხადია, თუკი ასე დიდია სათემო ერობის მნიშვნელობა, მას უნდა ჰქონდეს შესაფერი უფლებაც.

რაც უნდა პატარა იყოს თემის რაიონი—თუნდა ერთი სოფელიც ეს რაიონი ერთგვარი სახელმწიფოა და იმის სათავეში მდგომი ერობა—მთავრობაა.

რა მთავრობაა ისეთი მთავრობა, რომელსაც არავითარი უფლება გააჩნია?

თემის გამგე, მმართველი და პატრონი თემის ერობაა.

მაშასადამე, თავის თემში ის უნდა იყოს სრულუფლებიანი.

თემის ერობას აწევს სხვადასხვა მოვალეობანი—თემის კეთილდღეობა, გაჯანსაღება, მისი ქონებრივი და სულიერი კულტურის გაზრდა.

მას უნდა ჰქონდეს საშუალება და უფლება, რომ ასეთ მრავალგვარ მოვალეობას პირნათლად გაუძღვეს. თუ ის ყოველ ფეხის გადადგმაზე იძულებული იქნება მაზრის ერობას ან მთავრობას დაეკითხოს, იმის პასუხსა და განკარგულებას უცადოს, მისი მოქმედება მეტად შეფერხდება და მისი საქმიანობა ნაყოფიერებას დიდად დაჰკარგავს.

თემის ერობა პატრონია თავისი თემისა და მაზრის ერობა ან მთავრობა ვერ იმოქმედებს ამა თუ იმ თემში გარეშე ამ თემის ერობისა.

უფლებას თემის ერობა თვითონ ვერ შეიმუშავებს და ვერ მიანიჭებს საკუთარ თავს.

რატომ?

იმიტომ რომ ამ შემთხვევაში გამოვა ბაბილონის გოდოლი: ერთ თემში იქნება ერთი წესები, მეორეში მეორე, მესამეში კიდევ სხვანაირი და სხვ.

რესპუბლიკასა ჰყავს თავისი საკანონმდებლო დაწესებულება, თავისი მთავრობა და უფლებრივ ნორმებს ესენი იმუშავებენ.

თემი არ არის დამოუკიდებელი ერთეული, ის ნაწილია რესპუბლიკისა და მასთან არის შეკავშირებული.

ამიტომ ამა თუ იმ თემის ყოველი ნაბიჯი და უფლება შეთანხმებული უნდა იყოს დანარჩენი თემების, მთელი მაზრის, მთელი რესპუბლიკის ინტერესებთან. მაგრამ რაკი თემის ერობის უფლებანი ერთხელვე იქნება ჩამოყალიბებული, ამ უფლებათა ფარგლებში თემის ერობა მოქმედებს დამოუკიდებლად.

საერთო მეთვალყურეობა, რასაკვირველია, ეკუთვნის მთავრობას.

ჯერ-ჯერობით თემების ერობას ბევრი რამ არ მოეთხოვება. ჩვენში ეს სულ ახალი საქმეა. შესაფერი ცოდნა და გამოცდილება წარსულიდან არ მიგვიღია და ჩვენმა სათემო ერობებმა უნდა შეიძინონ თავისი მეცადინეობით, შრომითა და დაკვირვებით ყოველისფერი თავიდან.

ჯერ-ჯერობით ჩვენ ვცხოვრობთ მეტად მძიმე პირობებში, მაგრამ შემდეგ და შემდეგ, როდესაც პირობებიც შეიცვლებიან და სათემო ერობების უფლებანიც ჩამოყალიბდებიან, მათ უნდა გააჩალონ კეთილშობილური შეჯიბრება და ააყვავონ ჩვენი ქვეყანა.

არათუ ჩვენი ქვეყნის კეთილდღეობა, მთელი ჩვენი რესპუბლიკის ბედი მათ ხელშია.

სათემო ერობებს შეუძლიათ თავისი საქმიანობით კიდევ შეაყვარონ ხალხს დამოუკიდებლობა და თავისუფლება, კიდევ შეაძულონ.

ჩვენი ერი მცირერიცხვიანია, მაგრამ ის მტკიცეა.

შევაყვაროთ მას დამოუკიდებელი სამშობლო და მაშინ ის შესძლებს მის დაცვას, თუნდაც ურიცხვი მტერი დაეხვიოს.

ივ. გომართელი.

რედაქციისაგან. ბ-ნი გომართელის წერილი ზოგადად ეხება ფრიად მნიშვნელოვან და ერობათა ცხოვრების მორიგ კითხვას—თემთა უფლება-მოვალეობის გარკვევას. ამ საკითხის შესახებ სხვა და სხვა აზრი ტრიალებს საერობო მოღვაწეთა შორის და მდგომარეობა მოითხოვს მის საჩქარო და ყოველ მხრივ გარკვევა-გაშუქებას.

ეთხოვთ ხსენებულ მოღვაწეთ: გამოსთქვან ჩვენი ჟურნალის საშუალებით თავის აზრი ამ საგანზე. ხოლო რედაქცია თავის დროზე გააცნობს მკითხველს საკუთარ შეხედულებას ამ საკითხის შესახებ.

ხარჯთ-აღრიცხვა

ერობას დიდი საქმე აქვს დავალებული. ერობის თვითმართველობა სდგას მთელი ადგილობრივი ცხოვრების სათავეში. ერობის თვითმართველობის წევრები ხალხის ნდობით არიან აღჭურვილნი, და ხალხი კი ყოველთვის თავის ნდობას აძლევს საუკეთესო პირებს.

ერობის თვითმართველობა უნდა გაუძღვეს **სოფლის მეურნეობას**, ხელი შეუწყოს მეურნეობის აყვავებას, განვითარებას, შეიტანოს ხალხში მეურნეობის ცოდნა.

ერობამ უნდა იზრუნოს **ხალხის სწავლა განათლებისათვის**: მოაწყოს სკოლები, ჭზრუნველპყოს სკოლები გამოცდილი მასწავლებლებით, საქირო მოწყობილობით და ნივთებით.

ერობამ უნდა დაიცვას **ხალხის ჯანმრთელობა**: უნდა მოაწყოს საავადმყოფოები, მიაწოდოს წამლები, გაიჩინოს ექიმები, რომლებიც დროზედ მიეშველებიან დაავადყოფებულს და დასნეულებულს.

ერობამ უნდა იზრუნოს არა მარტო ხალხის კარგად ყოფნისათვის, არამედ სოფლის მეურნეს **საქონლის ჯანსაღობისათვისაც**, უნდა ასწავლოს საქონლის მოვლა პატრონობა, საქონელი რომ დაავადყოფდება, ან ქირი გაუჩნდება, სწრაფი და საჩქარო დახმარება აღმოუჩინოს სოფლის მეურნეს.

ერობამ უნდა მოაწყოს **გზები და ხიდები**, რათა სოფლის მეურნეს საშუალება მიეცეს მიმოსვლის, საქონლის და ნაწარმოების გადაზიდვა გადამოზიდვის.

ყაჩაღობა და ქურდობა, ცარცვა და გლეჯა დიდი უბედურებაა ხალხის ცხოვრებაში. ხალხში იმდენად ხშირია ბოროტმოქმედება, რამდენადაც ბოროტმოქმედი პირები, რამდენადაც ხალხი მოკლებულია სწავლა-განათლებას. ერობა ვალდებული არის ხალხის სიმდიდრე და ქონება, პიროვნება დაიცვას, ამისათვის საქირო არის **მილიციის მოწყობა**.

ომიანობამ სრულიად გააღატაკა და დააღარიბა ხალხი, გაცვდა სამეურნეო იარაღი; ხალხი შიშველი და ტიტველი არის, ბევრგან დამშეულიც არის. ხალხს დახმარება სჭირდება, ხალხს უნდა მიეწოდოს სამეურნეო იარაღი, სურსათი და სანოვავე, ერობის ვალდებულება არის - დახმარება და შემწეობა ხალხს.

ჩვენი ქვეყანა სოფლის მეურნეობის ქვეყანაა. ჩვენი ქვეყანა, ბუნებისაგან უხვად არის დაჯილდოვებული. ჩვენა გვაქვს აუარებელი ტყე; ჩვენში შეიძლება ძლიერ ნაზი წარმოება აბრეშუმის, ჩაის. ჩვენში არის ბევრი სწრაფი მდინარე, ამ მდინარეების გამოყენება შეიძლება. მდინარეებზედ აწყობენ ისეთ მანქანებს, რომლის შემწევობით შეიძლება ძლიერ იათად ელექტრონის შექმნა, ამ საქმეს მოწყობა სჭირდება. ჩვენში მეცხვარეობა არის. ცხვარი ძვირფას სიმდიდრეს იძლევა—მატყოს. მატყოს მოხმარება სჭირდება. ჩვენ სიმდიდრეს ბევრი შეჰყურებს, უცხოეთიდან მოდიან. ვიდრე სხვას მიეცემდეთ ჩვენს სიმდიდრეს, უმჯობესია ჩვენვე გამოვიყენოთ. მაშინ გამდიდრდება ჩვენი ქვეყანა, როდესაც ჩვენ ტყეს ჩვენვე დავამუშავებთ, ჩვენ პარკს და მატყოს, ჩვენ ტყავულობას ჩვენვე ვადავამუშავებთ ჩვენი საქიროებისათვის.

ერობა ხალხთან დაახლოვებული არის, იცის, სად რა სიმდიდრე მოიპოვება. ერობა უნდა შეუდგეს ადგილობრივ წარმოების გამართვას, ერობამ ხელი უნდა შეუწყოს იმ წარმოებას და ხელობას, რომელიც ადგილობრივ არის განვითარებული.

ბევრი ვალდებულება აქვს ერობას. ბევრი საქმეები აქვს ერობას მოსაწყობი, ყველას ვერც კი ჩამოვთვლით.

ის დიდი, ხალხისათვის საჭირო საქმეები, რომელიც ერობამ უნდა მოაწყოს, მოითხოვს ფულს; ამ დიდ საშვილი-შვილო საქმეებს სჭირდება დიდო თანხები. რადგან ერობა ხალხის კეთილდღეობისათვის ზრუნავს და დასახული აქვს ხალხის სიმდიდრე და ბედნიერება, რადგან ერობა ხალხის მეურნეობის და ავლადიდების და დოვლათის ხელმძღვანელი და მეთაური არის და ხალხის ნდობით არის აღჭურვილი, ცხადია ერობას თვით ხალხმა უნდა მისცეს საღსარი.

ამისათვის არის შემოღებული გადასახადები. გადასახადი არის ის დაგროვებული და ხალხის მიერ გამოღებული თანხები, რომელიც შემდეგ სრულებით ხალხს უბრუნდება ხალხისთვისავე უსაჭიროესი საქმეების მოწყობით. ერობა მხოლოდ აგროვებს ხალხის ფულებს და ხალხსვე ახმარებს. ამკარაა გადასახადები იმიტომ არის შემოღებული, რომ ხალხმა თავისი დოვლათით თითონვე მოუაროს თავის საქმეებს, ერობა მხოლოდ ხალხიდან ამოღებულ თანხებს ნაყოფიერად ხალხს უბრუნებს.

ერობას აქვს შემოსავალი. ეს ის ფულები არის, რომელსაც ხალხი ერობას იძლევა; ერობას აქვს გასავალიც: ეს არის ხალხიდან ამოღებული ფულების ხალხისთვის საჭირო საქმეებზედ მოხმარებით დაბ-

რუნება. თუ ერობას შემოსავალი არ ექნება, ვერც გასავალი ექნება, ის ვერაფერს მოაწყობს.

ერობა, რომელიც ხალხის მეურნეობის და ცხოვრების სათავეში სდგას, მაშინ შეასრულებს ხალხის წინაშე თავის ვალდებულებას, როდესაც იგი წინასწარ გაითვალისწინებს, რა უნდა გააკეთოს და რა ნაირად უნდა შეუდგეს საქმეს. ჩვენი ცხოვრება ისე არის დანგრეული, იმდენი საქიროება არის დღეს, რომ უცბათ, ერთი წლის განმავლობაში ვერ მოვაწყობთ. ხალხის მეურნეობის მოგვარებას დიდი დრო სჭირდება, მუშაობა თან და თანობით უნდა სწარმოებდეს. უპირველეს ყოვლისა უნდა მოეწყოს უსაქიროესი საქმეები; და ვერც ხალხი გამოიღებს ერთბაშად საქირო ფულებს. საქმე თანდათანობით უნდა სწარმოებდეს

ვიდრე ერობა თავის საქმეების მოწყობას შეუდგებოდეს, მან წინასწარ უნდა იცოდეს, რა სჭირდება ხალხს, და წინასწარვე უნდა შეიმუშავოს მოქმედების სრული გეგმა.

რა არის გეგმა? გეგმა არის გათვალისწინებული, დალაგებული წინასწარი მუშაობის და მოქმედების მიმართულება. ერობამ შემუშავებული გეგმის ასრულება უნდა შეუფარდოს ვადას, რომლის განმავლობაში მოქმედება უნდა დამთავრდეს. უნდა გაანაწილოს მუშაობა ერობამ უნდა იცოდეს წლის თავში, რა უნდა აასრულოს წლის განმავლობაში.

როდესაც წინდაწინ იქნება გათვალისწინებული სამუშაო და ვადა ამ სამუშაოს ასრულებისა, მაშინ შეიძლება გულდადებით და ჩაფიქრებით მუშაობა. ამ წელიწადში, ვთქვათ, ამ საქმეებს აწყობს, მეორე წელიწადში—მეორეს და ასე თანდათანობით. ერობამ უნდა გაიყვანოს, მაგალითად, გზები, შეაკეთოს ხიდები, მოაწყოს სკოლები. რა თქმა უნდა, ერთ თვეში და ერთ წელიწადში ყველაფერს ერობა ვერ მოაწყობს: არც დრო ეყოფა და საღსარიც არ ექნება ამისათვის. თუ ერობას აქვს დამუშავებული გეგმა, ის გაანაწილებს მუშაობას: ამ წელიწადში გააკეთებს ნაწილს, მეორე წელიწადში—მეორე ნაწილს და ასე ბოლომდე, ვიდრე საქმეს დაამთავრებს.

ერობას, როგორც ზევით ვსთქვით, ბევრი საქმეები, ძლიერ რთული სამუშაო აქვს. მან უნდა იცოდეს, თუ რამდენი ხარჯი დასჭირდება სამუშაოს დასამთავრებლად. მაგალითად, ერობამ უნდა მოაწყოს საავადმყოფოები. ერობამ უნდა დაახლოვებით გამოიანგარიშოს, რამდენი ფული დასჭირდება ამ საქმეს. ვსთქვათ, ერთი მილიონი დასჭირდება გამოანგარიშებით: ერობამ უნდა მოაწყოს ხიდები, გზები; გამოანგარიშე-

ბით გამოდის, რომ ამ საქმეს სამი მილიონი დასჭირდება. ერობა ეკითხება თავის თავს, შეუძლია ასეთი ხარჯების გაწევა თუ არა? თუ აქვს საჭირო თანხები, საქმეს შეუდგება. თუ ანგარიში დაანახევებს, რომ თანხები არ ეყოფა, მაშინ უნდა გააკეთოს ის, რის შეძლება მას აქვს, თორემ საქმის დაწყება ისე არ შეიძლება. დაწყებული საქმე უეჭველად დამთავრებული უნდა იქნას.

მაშასადამე, უპირველეს ყოვლისა ერობას უნდა ჰქონდეს დაწვრილებით შემუშავებული გეგმა მუშაობის და მოქმედების. ამ გეგმაში ყველაფერი უნდა იქმნეს წინასწარ გათვალისწინებული. დამუშავებული გეგმა არაფერს ნიშნავს თავის თავად. გეგმის შემუშავების შემდეგ ერობამ უნდა გამოიანგარიშოს, თუ რამდენი თანხა დასჭირდება საქმის შესასრულებლად. როდესაც ეს არის გამოანგარიშებული, მაშინ მან უნდა შეუფარდოს გეგმის ასასრულებელად საჭირო თანხები თავის შეძლებას.

ერობა ისე მოქმედებს, როგორც კარგი მეოჯახე. მაგალითად, სოფლის მცხოვრებს უნდა სახლი ააშენოს. მან უნდა გაითვალისწინოს, უნდა იცოდეს, რა ნაირი სახლის აშენებას აპირებს. როდესაც ამას გამოარკვევს, უნდა გამოიანგარიშოს, შეუძლია მას სახლის აშენება თუ არა, ეყოფა ფული თუ არა? ამნაირათ მოქმედების გეგმა უნდა იქნეს შეფარდებული შესაძლებლობასთან. გეგმა მოქმედებისა და მისი შესრულების შესაძლებლობა ყოველთვის წლის თავში უნდა იქნეს დამუშავებული და წლის განმავლობაში ერობა გეგმის მიხედვით უნდა მოქმედებდეს: ერობამ უნდა გაითვალისწინოს მთელი წლის შემოსავალი და გასავალი, ამის გათვალისწინება უეჭველად უნდა მოხდეს, თორემ მოქმედება უნაყოფო და უნიადაგო იქნება.

წინასწარ გათვალისწინებული და დამუშავებული შემოსავალ-გასავალი არის ხარჯთ-აღრიცხვა.

ერობა მაშინ შეასრულებს დასახულ მიზანს, როდესაც მან იცის, რა აქვს, რა აბადია და რა უნდა გააკეთოს. ხარჯთ-აღრიცხვა საქმეს უადვილებს ერობას, ერობას შეუძლია გაითვალისწინოს ყველაფერი, მოემზადოს.

თითველ ხარჯთ-აღრიცხვაში უნდა იყოს დაწვრილებით ნაჩვენები შემოსავალი, დაწვრილებით უნდა იქნეს ნაჩვენები გასავალი. შემოსავალი და გასავალი უნდა იქნეს შეფარდებული. თუ გასავალი ხარჯები მეტია, ვიდრე შემოსავალი, მაშინ იმდენი უნდა გაკეთდეს, რამდენიც შეიძლება.

მაშასადამე, ყოველ ხარჯთ-აღრიცხვაში უპირველეს ყოვლისა უნდა იქნეს ნაჩვენები შემოსავალი. მაგალითად, სოფლის მეურნეს უნდა იყიდოს ლელი ხარი; მან იცის, რამდენი ფული აქვს და რამდენი ღირს ხარები. თუ ფული არ ეყოფა, ხარებს არ იყიდის:—წელს იყიდის ერთს, გაისად მეორეს.

ასე უნდა მოიქცეს და ასე იქცევა ერობაც. გამოიანგარიშებს შემოსავალს და მას შეუფარდებს გასავალს. ერობა არის დიდო მეურნეობა. მეურნეობას სჭირდება ხარჯთ-აღრიცხვა ანუ გათვალისწინებული გეგმა მოქმედებისა. გეგმის შესრულება შეიძლება, თუ არის საკმარისი შემოსავალი.

ვიდრე ერობა, ან თემო თავის მოქმედებას შეუდგებოდეს, უეჭველად უნდა შეიმუშაოს ხარჯთ-აღრიცხვა და იმის მიხედვით უნდა იმოქმედოს. ხარჯთ-აღრიცხვა არის საბუთი, სადაც ყველაფერი სჩანს. თვალდახუჭული მუშაობა არ შეიძლება. ხარჯთ-აღრიცხვა კი უჩვენებს ერობას, თემს მთელი მუშაობის გზას და კვალს.

პროფესორი ს. ავალიანი.

თემი ამერიკაში

(ისტორიული მიმოხილვა).

უმთავრესი და ყურადსაღები საკითხი საერთოდ რესპუბლიკისათვის და კერძოდ ჩვენი ნორჩი ერობისათვის მცირე საერობო ერთეულობის—თემების და სარაიონო ერობათა სათანადოდ მოწყობა და გაძლიერება. სხვა ქვეყნების ერობათა ისტორია და პრაქტიკული მოღვაწეობა ჩვენს მკითხველს, ვიმედოვნებთ, მოქმედების ერთგვარ გეზს დაუსახავს და მრავალ საკითხში გზას გაუკვლევს. ჯერ-ჯერობით ჩვენს ყურადღებას შევაჩერებთ ამერიკის წერილ საერობო ერთეულებზე.

როგორია თემების ტიპები ამერიკაში და რა თვისებანი ახასიათებენ ამ თემებს?

რა რიგით არის დაწყობილი თემთა ქსელი ამერიკაში? რანაირია მათი საქმიანობა?

და აი, სწორედ ამ საკითხების გაშუქებაში ჩვენი წვრილებია.

მაგრამ, სანამ ამერიკელების თემთა დაწვრილებით აღწერვას შევუდგებოდეთ, საჭიროა ამერიკის თვითმართველობათა ზოგიერთ განსაკუთრებულ თვისებებზე შევაჩეროთ მკითხველს ყურადღება.

ამერიკის შეერთებული შტატების წვრილი საერობო ერთეულმა თემმა—ფეხი მოიკილა ამერიკაში ევროპიელების დასახლებისას.

ახალი ინგლისის (ამერიკის შტატის სახელით) თაუნის და ცენტრალი შტატების თაუნშიბის ისტორია ცხად ჰყოფს იმ უნაკლულ ფორმებს, რომელშიც ჩამოყალიბებული ადგილობრივი საზოგადოება:—საერობო დაწესებულებანი. ამასთანავე აღსანიშნავია ის გარემოებაც, რომ საერობო დაწესებულებანი ამერიკაში ერთნაირად არ არიან მოწყობილნი; მათი ორგანიზაცია ადგილობრივ პირობების მიხედვითა ხდება.

ჩრდილოეთ ამერიკის შეერთებულ შტატების ადგილობრივ თვითმართველობის თანამედროვე ორგანიზაციის ისტორია ჩვენთვის დიდ ინტერესს წარმოადგენს განსაკუთრებით ამ უმად—ჩვენი თემების განმტკიცების ხანაში.

ამერიკის თემებს მათი თვისებების მიხედვით სხვადასხვა სახელები ეწოდება. თაუნი, თაუნშიბი, სამაზრო ერობა, თემი, გრაფიბი და სხვა.

ძირითადი თვისება ამერიკული სისტემისა ის არის, რომ იგი უალრესად დემოკრატიულია, ხალხის ნებისყოფასთან მჭიდრო კავშირის განმხორციელებელი და სწორედ ამ მხრივ დიდ სარგებლობას მოგვითანდა და დიდი მნიშვნელობა ექნებოდა ჩვენთვის, ჩვენი საერობო დაწესებულებათა ცხოვრებისათვის და პრაქტიკული მუშაობისათვის ამერიკელთა საერობო ერთეულების შესწავლას.

ამერიკელთა ადგილობრივ ცენტრებს შინაურ ცხოვრების მოწყობაში დამოუკიდებლობა აქვთ მინიჭებული. ამ დამოუკიდებლობის მეოხებით მცხოვრებნი იძენენ გამოცდილებას პოლიტიკურსა და მეურნეობის საქმეებში, ურომლისოდაც შეუძლებელია სახელმწიფო საქმეებში მონაწილეობა და გაძლოა პარლამენტის დებუტატობა, მაგალითად, (მთავრობის წევრობა) თემის მცხოვრებთა თვითმოქმედება, მათი მჭურვალე მონაწილეობა სათემო საქმეებში—სკოლა ხალხის მომავალ პოლიტიკური ხელმძღვანელთათვის. თავის თავად ცხადია, თუ რა დიდი მნიშვნელობა აქვს ასეთ სკოლას, განსაკუთრებით სახელმწიფოებრივ აღმშენებლობის ხანაში. კარგად უნდა გვახსოვდეს, რომ სახელმწიფო ცხოვრების განმტკიცება ძირიდან უნდა მომდინარეობდეს. და თუ იშვარო სახელმწიფო საძირკველი, როგორიცაა თემი, სათანადოდ მოეწყობა და ჯეროვანად და კანონიერად ასრულებს დაკისრებულ სახელმწიფო მოვალეობას, მაშინ თვით სახელმწიფოსათვის საჭირო აღარ იქნება იზრუნოს წესრიგის და მცხოვ-

რებთა კეთილდღეობის დაცვისათვის. მაშინ საქართველოსათვის დადგება ეკონომიურ განვითარების ხანაც. პატარა თავისი ტერიტორიით, მაგრამ მდიდარი და კულტურულად დაწინაურებული საქართველო, მაშინ აღა-
რატურით ჩამოუვარდება, მაგალითად, ბელგიასაც.

ჩრდილოეთ-ამერიკის შეერთებულ შტატების ადგილობრივ თვით-
მართველობათა წევრებს ყველა მცხოვრებნი ირჩევენ. ამერიკულად
წვრილ საერობო ერთეულების ორგანოს სახელად — „თაუნი“ და „თა-
უნშიპაი“ ჰქვიათ. თვით საერობო ერთეულნი კი სასოფლო კრილო-
ბას წარმოადგენენ და ამერიკაში სახელად „თაუნ-მიტინგები“ და
„თაუნშიბი-მიტინგები“. ეწოდება. ამ მიტინგებს ესწრებიან და საქმეების
გარჩევა-გადაწყვეტაში მონაწილეობას ყველა მოქალაქენი, თემის
ყველა წევრნი იღებენ. თემის წევრებად კი ყველა ადგილობრივი
მცხოვრებნი ითვლებიან. საჭიროა აქვე აღვნიშნოთ ის გარემოებაც,
რომ ამერიკაში ადგილობრივ თვითმართველობის თანამდებობის პირთ
ყოველთვის თვითონ მცხოვრებნი ირჩევენ. ამ თანამდებობის პირთ არა-
ვითარი დამტკიცება ესაჭიროება საიდანმე — ხალხის არჩევნების შემდეგ
იგინი პირდაპირ შეუდგებიან ხოლმე თავის თანამდებობის შესრულებას.

ერობის მოღვაწეთა თვითმოქმედება, ერობის საქმიანობა იქ სულ სხვა
პირობებში მიმდინარეობს, ვიდრე, ვსთქვათ, ჩვენში. ამერიკის ერობა გან-
თავისუფლებულია ადმინისტრაციული ზეგავლენისაგან. მართალია, უკა-
ნასკნელ დროს სახელმწიფო თითქოს სცდილობს თვალ ყური ადევნოს
ერობის მოღვაწეობას, მაგრამ ეს მეთვალყურეობა, რამდენადაც შესა-
ძლებელია მისი გამოკვლევა, სულ სხვა საფუძველზეა დამყარებული.

ეს მეთვალყურეობა, ეს ზედამხედველობა ცალკ-ცალკე შტატების
მთავრობის ხელში უნდა იყოს და არა ცენტრალ მთავრობის ან მისი
აგენტების ხელში. ამ ცალკე შტატების მთავრობა ჩვენ შეგვიძლია და-
ვუპირისპიროთ მისი მოღვაწეობის და მოქმედების მიხედვით ჩვენს ერო-
ბათა კავშირის ცენტრალ კომიტეტს.

როგორია ამერიკელთა წვრილი საერობო ერთეულები, მათი სხვა-
და-სხვა ტიპის ორგანიზაციას და მათ მოქმედებას შემდეგ წვრილში შე-
ვხებით.

ვლად. ტაჩოვი-ანობაძე.

ჩვენი სათემო ერობები და სახალხო სკოლები.

ძველი რევომის დროს, როგორც იტყვიან ხოლმე, ჩვენ სახალხო სკოლას პატრონობდნენ ადგილობრივი ადმინისტრაციისა და სკოლის სამზრუნველოს დახმარებებით სახალხო სკოლათა ინსპექტორ-დირექტორები. ავით იყო თუ კარგათ, ერთნაირი სისტემა იყო სკოლის პატრონობისა და ამ სისტემას მტკიცედ ასრულებდნენ ვისაც ეს საქმე ჰქონდა მიბარებული...

დიდი რევოლიუციის დაწყების დღიდან ჩვენმა სახალხო სკოლამ პატრონი, მომვლელი დაკარგა და ჯერაც ვერ უპოვია!.. ყოველ მხრივ განადგურებული და მიწასთან გასწორებული დაბალი სკოლა გადაეცა ერობას, მაგრამ ახალმა მოწყობილმა და ქონებრივად ხელ-მოკლე ერობამაც ჯერ-ჯერობით ვერ შესძლო სათანადო ყურადღება მიექცია იმ საქმისათვის. უმეტეს შემთხვევაში სახალხო სკოლათა მეურნეობის მხრივ მეთვალყურეობა და პატრონობა ჩაბარდა თემებს, მაგრამ ისინიც იმავე უსახსრობის გამო ვერ უწყევნ სათანადო მზრუნველობას და ამიტომ ისინი კიდევ სოფლებს ავალებენ სკოლების მოვლა-პატრონობას და ამის გამო შეიქმნა ისეთი მდგომარეობა, როგორიც იყო ძველი რევომის დროს იმ განსხვავებით, რომ მაშინ მბრძანებელიც იყო და შემსრულებელიც, ხოლო ეხლა მბრძანებელი ბევრია, ხოლო შემსრულებელი მარტო სოფელი და ისიც არ ასრულებს, თუ ვერ ასრულებს, მისთვის და მისი მოხარდი თაობისათვის საქირო განკარგულებათ...

მიუხედავად ამ მწარე სინამდვილისა, მაინც ვინ უნდა იღვას თავს სოფლის სკოლის სათანადო მოწყობა? ჩემის აზრით—თემმა და მხოლოდ თემმა.. მან უნდა თავს იღვას სკოლაზე ზრუნვა ამ სიტყვის ფართე მნიშვნელობით...

სკოლა თუ ხეირიან შენობაში არ იქნება მოთავსებული, თუ ზამთრობით გაუთბობელი დარჩა იგი და სხ. რიგიანი მასწავლებელი იქ არ დარჩება და თუნდაც დარჩეს ვერაფერს გააკეთებს...

ეს უბრალო, მაგრამ ძვირფასი ჰეშმარიტება კარგათა აქვთ შეგნებული ჩვენ მეზობელ კოლონიტ-ნემცებს, რომელნიც არა მარტო სკოლას აწყობენ სამაგალითოდ, არამედ თვით მასწავლებელსაც უზრუნველ პყოფენ საქმელ-სასმელით, რათა შეძლება ჰქონდეს მას გულ დამშვიდებით ნაყოფიერად ემსახუროს თავის დიდ მოვალეობას—ახალ თაობის სწავლა-აღზრდას, მის გაადამიანებას.

ი. გ.—რი.

მოსავალი ტფილისის ქაზრაში 1919 წელს.

I. ხორბლეულობის მოსავალი.

ტფილისის მაზრის მოსავლის გამოსარკვევად ესარგებლობთ ზაფხულის საანკეტო წიგნაკებით. ეს ცნობები, როგორც ამას ქვემოთ დავინახამთ, შედარებით სწორია და მაზრის მოსავლის მდგომარეობაზე ასე თუ ისე სწორ წარმოდგენას გვაძლევს.

1919 წლის მოსავალი მაზრაში სანუგეშო არ არის. ჩვეულებრივ წლებთან შედარებით მოსავალი გაცილებით ნაკლებია. 1919 წ. პურის საშუალო მოსავალი ერთ დესიატინაზე კორესპონდენტების ჩვენებით შემდეგი იყო:

	სარწყავ მიწაზე.	ურწყავ მიწაზე.
ანეული ხორბალი.	28,6	27,5
ახალთესლი . . .	36,7	32,6
ანეული ქერი. . .	42,1	38,4
ახალთესლი . . .	76,7	42,6
ფეტვი	26,5	24.

მოვიყვანოთ შესადარებლად ციფრი ჩვეულებრივ წლების საშუალო მოსავლისა დესეტინაზე. ეს ციფრი გამოყვანილია 5 წლის მოსავლის რაოდენობიდან (1909—1913 წ. წ.);

	სარწყავ მიწაზე.	ურწყავ მიწაზე.
ანეული ხორბალი .	60,3	50,3
ახალთესლი „ . . .	58,3	43,2
ანეული ქერი . . .	63,2	61,2

როგორც სჩანს, 1919 წ. მოსავალი ჩვეულებრივ წლებთან შედარებით თითქმის ორჯელ ნაკლებია.

მიმდინარე წლის საშუალო მოსავლის რაოდენობა დამყარებულია ჩვენების შემდეგ რიცხვებზე:

	ჩვენების რიცხვი	ჩვენების რიცხვი
ანეული ხორბალი	ურწყავ მიწაზე 54	სარწყავ მიწაზე 9
ახალთესლის ხორბალი	„ „ 18	„ „ 3
ანეული პური	„ „ 32	„ „ 5
ახალთესლის ქერი	„ „ 19	„ „ 3
ფეტვი	„ „ 4	„ „ 3

მოყვანილი ჩვენების რიცხვი, რომელიც ეხება განსაკუთრებით ურწყავ მიწაზე დათესილ ხორბლეულობის საშუალო მოსავალს, საკმარისათ შეიძლება ჩაითვალოს და გამოყვანილ დესეტივის საშუალო მოსავლის რიცხვით ვისარგებლოთ მთელი ნათესების მოსავლის გამოსარკვევად. რომ ეს ცნობები დესეტივის მოსავლის შესახებ სინამდვილესთან ახლოა, ამას ადასტურებს კორესპონდენციების ქვემოლ მოყვანილი ჩვენებები მოსავლის საერთო დახასიათების შესახებ.

4. აი ჩვენების რიცხვები მოსავლის საერთო დახასიათებისა:

5. ანეული ხორბალი აბსოლ. რიცხვით, $^{\circ}/_{10}$ $^{\circ}/_{10}$ -ით

კარგი	1	1,5
საშუალო	27	39,9
ცუდი	68	58,6

ახალთესლი ხორბალი

კარგი	4	10,8
საშუალო	21	56,8
ცუდი	12	32,4

ანეული ქერი

კარგი	4	8,2
საშუალო	31	63,2
ცუდი	14	28,6

ახალთესლი ქერი

კარგი	10	25
საშუალო	25	63
ცუდი	5	12

6. რამდენად უნუგემო ყოფილა მოსავლის მდგომარეობა, აქედან უფრო ნათლად სჩანს, ციფრები თითქმის საშუალო ან ცუდ მოსავალს გვიჩვენებენ. მაგალითად ანეული ხორბლის შესახებ საშუალო და ცუდის ჩვენება შეადგენს $98,5^{\circ}/_{10}$ ჩვენებათა საერთო რიცხვთან, ახალთესლ ხორბლის — $89^{\circ}/_{10}$, ანეული ქერის — $91,8^{\circ}/_{10}$ ახალთესლი ქერის — $74^{\circ}/_{10}$. მაზრაში ითვლება უმთავრესად ანეული და ახალთესლი ხორბლეულობა. როგორც უკანასკნელი ციფრები გვაჩვენებენ ყველაზე უფრო ესენი დაზიანებულან. ეს ნიშნავს თითქმის მთელი მოსავლის ზარალს. ეს დასკვნა მოსავლის ზარალის შესახებ მტკიცდება კორესპონდენტების შემდეგი ჩვენებით:

დაზარალდა ჩვენებათა აბს. რ-ით	ნახევარზე მეტი. 14	ნახევარი. 32	მესამედი. 13	მეოთხედი. 6
რიცხვთან	21	49	20	10

ჩვენების 707 აღნიშნავს მოსავლის ნახევრის და ნახევარზე მეტის ზარალს. ასეთი ჩვენებები მოსავლის შესახებ.

ამის შემდეგ თავის თავად იბადება საკითხი, თუ რა მიზეზით არის გამოწვეული მოსავლის ასეთი დაზიანება.

უწინარეს ყოვლისა კორესპონდენტების ჩვენებით მთავარი მიზეზი მოსავლის დაზიანებისა იყო ცივი და ნოტიო ზაფხული ხშირი წვიმებით. ამინდის შესახებ გვაქს შემდეგი ცნობები:

	კარგი	საშუალო	ცუდი
ჩვენებათა აბსოლიუტ. რიცხვით	4	27	39
%-ით ჩვენ. საერთო რიცხვთან	6%	38%	55%

ჩვენების საერთო რიცხვის 93% აღნიშნავს საშუალო და ცუდ ამინდს. თუმცა საშუალო ამინდის შესახებ ჩვენებებში შეადგენენ 38%, მაგრამ უნდა ითქვას, რომ აქ ადგილი აქვს შემდეგ გარემოებას: ზოგიერთი საანკეტო ბლანკები იწერებოდა იმ დროს, როდესაც მოსავალი ჯერ არ იყო სრულიად დამწიფებული, რაც შეუძლებლათ ხდოდა მოსავლის ნამდვილ მდგომარეობის გაგებას, და ამიტომ ცუდი ამინდის ჩვენებითი რიცხვი შედარებით ნაკლებია მოყვანილი;

დაზიანებას ხელს უწყობდა ხშირი წვიმების გარდა სხვა მიზეზებიც: ქარი, სეტყვა და სხვა, მაგრამ სხვას, სეტყვის გარდა, რომელმაც ზოგიერთ უბანში მოსავალს დიდი ზარალი მიაყენა, არ ჰქონდა ისეთი მნიშვნელობა, როგორც ხშირ წვიმებს.

ჩვენების საერთო რიცხვი ამინდის შესახებ	ჯამის	135.		
	ქარი	წვიმა		
ჩვენებათა აბსოლიუტ. რიცხვით	57	38	სეტყვა	გვაღვა.
%-ით. ჩვენ. საერთ. რიცხვთან	42%	28%	17%	12%

მოსავალს ზარალი მიაყენა ზოგიერთ ადგილას ავთომყოფობამ და მანვე მწერებმა თუმცა მათი გავლენა ამინდის მოვლენასთან შედარებით უმნიშვნელოა.

მოგვყავს მათ შესახებ ცნობები:

კალია	თავი	ქილა	შრეკა	სოკო	ობი	ღვარჯლი.
9	9	13	1	5	11	11

ცნობებს, ავთომყოფობისაგან და მავნე მწერისაგან მოსავლის ზარალის შესახებ, ჩვენ ვერ ვენდობით და ამიტომ არც მოგვყავს, ვინაიდან ამ ცნობებში კორესპონდენტებს შეურევიათ ზარალი სხვა პირობებისაგანც.

ყველა ზემოაღნიშნული მასალები ამტკიცებენ, რომ კორესპონდენტების ჩვენებიდან გამოყვანილი მოსავლის საშუალო რაოდენობის ციფრები სინამდვილესთან არ არიან დაშორებულნი, ამიტომ მოსავლის აბსოლუტიური რაოდენობის გამოსარკვევად ჩვენ შეგვიძლიან ვისარგებლოდ ამ საშუალო მოსავლის რიცხვებით.

ამნაირად მთელი 1919 წ. მოსავლის გამოსარკვევად მაზრაში ჩვენ გვაქს შემდეგი მასალები: დათესილ მიწის რაოდენობა 1917 წ. აღწერით. ამავე საგანზე ცნობები მიმდინარე ზაფხულის საანკეტო ბლანკებიდან დათესილ მიწის რაოდენობის შესახებ, ცალკე სოფლებზე და თავში მოყვანილი ერთ დესეტინის საშუალო მოსავლის რაოდენობის რიცხვები.

დათესილ მიწის რაოდენობა 1917 წ. უდრიდა (დესეტინობით):

ანეული ხორბალი—11.504, ახალთესლი ხორბალი—741, ანეული ქერი 1658, ახალთესლი ქერი—778. 1919 წელს დათესილ მიწების რაოდენობის გამოსარკვევად ზაფხულის საანკეტო წიგნაკში იყო დასმული კითხვა, რომელიც ეხებოდა მიწის რაოდენობას ცალკე სოფლებში.

ცნობები იყო მიღებული ამ კითხვის შესახებ სხვა და სხვა თემების 56 სოფლებიდან. ამ ცნობებიდან ზოგიერთი სინამდვილესთან, ცხადია, შეუსაბამო ციფრები კრიტიკულ შეფასების შემდეგ, გამოტოვებულ იყვნენ. დანარჩენ 42 სოფელში იყო დათესილი:

1917 წელს. —6158 დესეტინა.

1919 „ —10747 „

დათესილი მიწის რაოდენობას 1919 წელში შედარებით 1917 წ. რაოდენობასთან მოემატა დაახლოვებით 80 პროც.

გამოანგარიშებული აღნიშნული პროცენტის (80 პროც.) დათესების მომატების მიღებით, 1919 წ. დათესილ მიწების რაოდენობა შეადგენს:

ანეული ხორბალი - 20723 დეს., ახალთესლი ხორბალი—1340, ანეული ქერი - 2959, ახალთესლი ქერი—1395.

საინტერესოა შევადაროთ 1919 წ. და 1917 დათესილ მიწის რაოდენობანი მთელ სახნავ მიწის რაოდენობას მაზრაში 1917 წელში (გამორკვეულია 1917 წ. აღწერით).

რაოდენობა სახნავ მიწებისა 1917 წ. უდრიდა 43085,⁷⁸ დესეტინას:

დათესილი იყო 1917 წ. 14681 დეს. ან 34,⁷ პროც.

„ „ 1919 „ 26417 „ „ 61,³ პროც.

ამ რიგით დათესილ მიწის რაოდენობა 1917 წ. შეადგენდა დაახლოვებით მთელი სახნავი მიწების მესამედს 1919 წ. კი უახლოვდება $\frac{2}{3}$ ე. ი. იმ დათესილ ნაწილის ნორმას, რომელიც საჭიროა სამ მინდვრიან ხვნათესვის სისტემის საწარმოებლად. 1919 წ. დათესილ მიწის რაოდენობამ 1917 წელთან შედარებით, ზოიმატა როგორც ზემოთ იყო აღნიშნული 80 პროც. ამას თავის მიზეზი აქვს. 1917 წ. ომის გამო იყო მუშა ხელის დიდი ნაკლებობა და ხვნა-თესვამ შესამჩნევად იკლო. ომის შეწყვეტისას ბევრი მუშა ხელი დაუბრუნდა თავის ოთახს და ხვნა-თესვამ მიაღწია იმ დათესილ მიწის რაოდენობის ნორმას, რომელიც იყო ომის დაწყებამდე. შემდეგ, დათესილ მიწის რაოდენობის მომატება, გაგრძელდა. პურის ფასების ზღაპრულად მომატების გამო და არ არის საკვირველი რომ ამ რაოდენობამ 1919 წ. შემომოყვანილ რიცხვამდე მიაღწია. როდესაც ჩვენ გვაქვს ერთის მხრით დესეტინის საშუალო მოსავალი და მეორე მხრით დათესილ მიწის რაოდენობა, შეგვიძლია გამოვიანგარიშოთ დაახლოვებით მთელი მოსავლის რაოდენობა ტფილისის მაზრაში. ამას მივალწევთ თუ ერთ დესეტინის საშუალო მოსავლის რაოდენობის რიცხვს, გავამრავლებთ დათესილ მიწის რაოდენობის რიცხვზე. ამ გზით გამოყვანილ მოსავლის რაოდენობა შეადგენს:

ანეული ხორბალი—554507,⁸ ფუთი. ახალთესლი ხორბალი—44166,² ფ. ანეული ქერი 116430,² ფ. ახალთესლი ქერი—63212,¹ ფ.

ჩვეულებრივი წლების მიხედვით მოსავლის რაოდენობა უნდა ყოფილიყო: ანეული ხორბალი 1034398,⁹ ფუთი, ახალთესლი ხორბალი—60032,² ფუთი, ქერი—268551,³ ფუთი. ამ რიცხვიდან სჩანს, რომ მოსავლის დანაკლისი 1919 წ. გამოიხატება შემდეგში:

ხორბალი—495757,¹ ფუთი, ქერი—88909,¹⁰ ფუთი.

დანარჩენი ნათესების შესახებ, რომელიც უნდა ვსთქვათ, შეადგენენ შედარებით მცირე ნაწილს, არა გვაქვს ცნობები, არც საშუალო მოსავლის და არც დათესილ მიწის რაოდენობის ცალ-ცალკე კულტურის, და ამიტომ მათი რაოდენობა ვერ მოგყვავს.

ახლა გამოვიანგარიშოთ დაახლოვებით, რამდენათ აკმაყოფილებდა ჩვეულებრივ წლების მოსავალი მცხოვრებთა მოთხოვნილებას.

1917 წ. საბიუჯეტო ბლანკების თანახმად სოფლის მცხოვრებთან ჰირნახულის მოხმარების ნორმას შეადგენდა ერთ სულზე (ფუთობით):

ხორბალი—18,⁵; ქერი—2,⁶; სიმინდი—1,⁸; ბრინჯი—0,²; დანარჩენი პურები—1⁰⁰; ყველა პურები—24,¹.

მცხოვრებთა რიცხვი 1917 წელს ტფილისის მაზრაში უდრიდა 89165. ამ ციფრების მიხედვით მცხოვრებთა საერთო მოთხოვნილება იქნება (სათესლეს გარეშე):

ხორბალი—1649552,⁵; ქერი—231829; სიმინდი—160497; ბრინჯი—17833—დანარჩენი პურები 89165, ყველა პურები—2148876,⁵.

1909—1912 წ. ცნობების მიხედვით ერთ დესეტინაზე საშუალოდ სჭირდებოდათ სათესლე (ფუთობით):

ანეული ხორბალი:	ახალთესლი ხორბალი:	ანეული ქერი:
სარწ. მიწ. 10, ²	10, ¹	10, ⁶
ურწყავი 10, ⁵	10, ⁴	9, ⁸

საშუალოდ ყველა მოყვანილ მინდვრებისათვის შეგვიძლია მივიღოთ დაახლოვებით 10 ფუთი, ამ ნორმის მიღებით სათესლეს მოთხოვნილება მაზრაში მიწების რაოდენობის მიხედვით იქნება: ზემოაღნიშნულ 1917 წ. დათესილ მიწის რაოდენობის რიცხვებს, რომ გავამრავლებთ 10 ჯერ:

ანეული ხორბალი—115040; ახალთესლის ხორბალი—7410, ანეული ქერი—16580; ახალთესლის ქერი—7780.

ეს რიცხვები რომ მიუმატოთ გამოანგარიშებულ მცხოვრებთა მოთხოვნილების რიცხვებს, საერთოთ მცხოვრებთა მოთხოვნილება იქნება:

ხორბალი—1772002,⁵ ფუთი; ქერი—256189 ფუთი;

დანარჩენ ხორბლეულობის სანოვაგეზე სათესლეს საჭიროების ცნობები არ არის და ამიტომ მათი მოთხოვნილების რაოდენობა ვერ მოგვყავს.

მაშასადამე, ჩვეულებრივ წლების მოსავალი ვერ დააკმაყოფილებდა მცხოვრებთა მოთხოვნილებას მაშინაც, კი 1919 წლის დათესილ მიწის რაოდენობა რომ მივიღოთ, და დანაკლისი იქნებოდა:

ხორბალი—677570,⁴ ფ.; ქერი—12362,³ ფუთი.

1919 წლის ხორბლეულობის დანაკლისი საერთო მოთხოვნილების მიმართ უმოსავლიანობის გამო მეტად დიდია და გამოიხატება შემდეგ ციფრებში: ხორბალი—1173328,⁵ ფუთი; ქერი—79546,⁷ ფუთი.

ასეთი წელს მოსავლის მდგომარეობა და სოფლის მცხოვრებთა ხორბლეულობის საჭიროება თბილისის მაზრაში.

გ. ბენაშვილი.

განადგურებულ ქართლში

(საკუთარი კორესპონდენტისაგან).

მეტად დიდი უბედურება დაატყდა ქართლს თავზე.

ძლიერმა მიწისძვრამ, რომელიც თებერვლის 19 და 20-ს მოხდა, მიწასთან გაასწორა ქალაქი გორი და მის ახლო-მანლო მდებარე 75-მდე სოფელი.

სტიქიონმა იმსხვერპლა 200-მდე ადამიანი და მთლად განადგურა სახლები, ისტორიული ციხე-კოშკები, ეკლესიები და ხალხის შთელი ქონება.

სახლების უმრავლესობა სულ დანგრეულია ისე, რომ ახლოს მიკარებაც არ შეიძლება.

გორში ყველაფერი მოსპობილია და განადგურებულია გარდა ხიდისა, რომელიც აშენებულია სულ რამდენიმე წლის წინად. თვით გორის უძველესი და ძლიერი ციხეც შერყეულა მიწისძვრისაგან და კედლები ჩამონგრევიან. დამახინჯებულის სახით გასცქერის იგი მტკვრის გაღმა გორიჯვრის მთას, საიდანაც სტიქიონს მონასტერი მოუგლგეჯია და უფსკრულში ჩაუნთქავს!

გორში და ახლო მდებარე სოფლებში ადამიანთა მსხვერპლი ისე დიდი არ არის, როგორც მოსალოდნელია ასეთ საშინელ მიწისძვრის გამო. ეს უმთავრესად აიხსნება იმით, რომ პირველ მიწისძვრის დროს სახლები დაზიანდნ და მათში მხოლოდ მცირე ნაწილი დაინგრა.

მეორე მიწისძვრა მოხდა 20 თებერვალს დღისით—გორი განადგურდა: ამ დროს ხალხი საბედნიეროდ, გარედ იყო და ღამის მიწისძვრით შეშინებული სახლებს არ ეკარებოდა. ამ გარემოებამ დაიხსნა ხალხი სიკვდილისაგან და უსახლკაროდ დატოვებულთ, სიცოცხლე მაინც შეუნარჩუნა.

სოფელთა შორის უფრო მეტად დაზარალებული და განადგურებულია: ხიდისთავი, ოხერა, ტინიხიდი, ბერბუკი, სვენეთი, უფლისციხე და სხვა,

ადამიანთა მსხვერპლი ყველაზე დიდი ხიდისთავშია. აქ სტიქიონმა იმსხვერპლა 30 კაცი, ოხერაში—16, უფლისციხეში 15 ტინის-ხიდში 9, ლოესში 6, ზემო ხანდაკში 5, სკრაში 5 და სხვა—სულ 111 დახოცილია. ამის გარდა მრავალი დაჭრილ-დასახინჯებულია. თვით ქალ-გორში მოკლულია 7 მამაკაცი, 4 ქალი და 7 ბავშვი.

მრავალ სოფლებში ქვა ქვაზედაც არ არის დარჩენილი. გაწყვეტილია დიდიძალი სხვილფეხა საქონელი,

ზოგიერთ სოფლებში სახლებს მომეტებულ ნაწალად შერჩენია ჭარეგანი სახე, მაგრამ შიგ ცხოვრება ყოვლად შეუძლებელია.

სტიქიონმა გაანადგურა სოფლები: ბერბუკი, სვენეთი, ტინიხიდი, გორიჯვარი, ქარელი, ზემო და ქვემო ხვედურეთი, რუისი, სკრა, ურბნისი, ბებნისი, ხოვლე, დოესი, გრაკალი, ყარაღაჯი, სასირეთი, მეტეხი, კარალეთი, თორთიზა, პატარა და დიდი გარეჯვარი, ხელთუბანი, რეხა. თედოწმინდა, არაშენდა, ვარიანი, ოთარშენი, ხიდისთავი, ატენი, ოხერა, უფლისციხე, ქვახვრელი და სხვა.

ყველა ამ სოფლის მკვიდრნი საშინელს მდგომარეობაში ჩაცვიფდნენ ბევრი ტფილისსა და დაბა-სოფლებში გაიხიზნა ნათესავებთან, ზოგნი მაინც ადგილობრივ დარჩნენ—ცივს და სუსხიან ამინდში ისევ თავის კარმიდამოს დასტრიალებდნენ.

ამ დიდმა უბედურებამ, რასაკვირველია, დიდი და თავგანწირული შრომა მოითხოვა ყველა შეგნებულ მოქალაქისაგან.

მთავრობამ სწრაფად შეადგინა დაზარალებულთა დამხმარე კომიტეტი იუსტიციის მინისტრის რ. არსენიძის თავმჯდომარეობით და სწრაფადვე გაგზავნა გორში ექიმები, სანიტრები, პური, შაქარი, ტანსაცმელი, წამლები, კარავები და სხვა საგნები, რომელიც პირველ ხანად ესაჭიროებოდა გორს და მის მაზრას.

უბედურების მსხვერპლთ გამოცხმაურა წითელი ჯვარიც, რომელმაც გორელებს პირველი დახმარება მიაშველა, სახალხო გვარდია, განსაკუთრებით მესანგრენი და ყველამ თავისი წვლილი შეიტანა უბედურ მოძმეთა დახმარების საქმეში.

ტფილისიდან დახმარების აღმოჩენამდე, თავგანწირული მუშაობა დასჭირდათ გორის თვითმართველობებს, განსაკუთრებით ერობას.

მართალია, ერობის ბინა მთლად დაინგრა, მაგრამ ერობის გამგეობის წევრებმა ძალა მოიკრიფეს, ხალხს არ მოშორდნენ და თუ უცებ შეუძლებელი იყო დიდი და არსებითი დახმარება, ის მაინც მოახერხეს, რომ შეშინებულ და დამფრთხალ ხალხს მორალური დახმარება მიწოდდეს და ფხიზელ დარაჯათ გაუხვდნენ ხალხის იმ ქონებას, რომლის გადარჩენა კიდევ შეიძლებოდა. ამას გარდა მოაწყეს სწრაფი საექიმო დახმარება და სეთივე დახმარებით ხელი გაუწოდეს თავზარდაცემულ სოფლებს, რომელნიც უბატრონოდ დარჩნენ.

ამ ჟამად ყველა სოფელს ეძლევა საჭირო დახმარება და ყველგან დროებით ბინები აშენებულია. მიღებულია ზომები წისქვილების აღსადგენად და წანგრევთა შორის მოყოლილ ქონების ამოსაღებად.

მთავრობის მთავარ რწმუნებულად გორში არის გამოცდილი ექიმი მ. რ. ზანდუკელი, რომელიც სათავეში უდგას გორელთა დახმარების საქმესაც. იგი ამ დახმარებას ანხორციელებს: გორში—ქალაქის თვითმარჯველობის საშუალებით, ხოლო მაზრაში—გორის სამაზრო ერობის საშუალებით, რომელიც თავის მხრივ თემებს იშველიებს.

გორისა და განადგურებულ სოფლების აღდგენა საბოლოოდ გადაწყვეტილია. მართალია, ამ საქმის განხორციელება დიდს ხარჯს მოითხოვს, მაგრამ ეს ადვილი გახდება, თუ საზოგადოება თავის დახმარებას არ დაიშურებს დაღუპულ მოძმეთათვის.

რ. ბ.

მროზბათა სსოპრმბა.

თაბთა წარმომადგენლების თათბირი.

— თებერვლის ათში ერობათა კავშირის კომიტეტებმა მოიწვია თემთა წარმომადგენლების თათბირი, რომლის მიზანი იყო ერობის მომავალი დებულების ძირითადი პრინციპების გამორკვევა. თათბირს დაესწრენ შემდეგი თემების წარმომადგენლები: 1) თელავის, თემების ინსტრუქტორი (თელავის მაზრა) 2) ბაკურციხის თემი (სიღნაღის მაზრა) 3) კარდენახის თემი (სიღნაღის მაზრა) 4) გარეუბნის თემი (თბილისის მაზრა) 5) აღბულაღის თემი (თბილისის მაზრა) 6) ზესტაფონის თემი (შორაპნის მაზრა) 7) გომის თემის (ქუთაისის მაზრა) 8) ვანის თემი (ქუთაისის მაზრა) 9) ნავსაკოვის თემი (სენაკის მაზრა),

მოხსენებებიდან გამოიჩინა, რომ თემები დაარსებულან ყოფილ საზოგადოებების ფარგლებში, ამ ჟამათ კი ზოგ ალაგს ემჩნევა ტენდენცია თემის გაყოფისა და ამ რიგად არსდება რიგი ახალი თემებისა. უმეტეს შემთხვევაში თემის გამგეობა შედგება სამი პირისაგან. თემის არსებობის წყაროს პირველ ხანათ შეადგენდა სამაზრო ერობის დახმარება, მაგრამ რასაკვირველია ეს ვერ უზრუნველყოფდა გამგეობის არსე-

ბობას და როცა თემი იძულებული იყო გადასახადები გაეწერა, ამ გარემოებამ ძალიან დაუკარგა პრესტიჟი ქახლად დაარსებულ თემებს, ვინაიდან ხალხში ჯერ ვერ არის განმტკიცებული სახელმწიფოებრივი შეგნება, ყოველი გაწერილი გადასახადი უკმაყოფილებას იწვევს და გადასახადის დანიშნულებასაც სულ სხვა რამეს აწერენ. ისიც აღსანიშნავია, რომ თემებს არ ქონდათ მიცემული ინსტრუქცია, თუ რა სფეროში შეეძლო მათ გადასახადების გაწერა და ხშირად ხდებოდა ისე, რომ ერთსა და იგივე დარგში ხალხი იბეგრებოდა, როგორც სახელმწიფოს მიერ, ისე სამაზრო და თემის ერობის მიერ; მაგ. სააქციზო გაოასახადი. ხშირად თემი ისეთ გადასახადებსაც აწარმოებდა, რაც მის კომპენტენციაში არ უნდა შედიოდეს; ყველაფერი ეს გამოწვეული იყო იმ მდგომარეობიდან, რომ არ არის განსაზღვრული თემისა და სამაზრო ერობის მოქმედების ფარგლები. უმეტეს ნაწილს თემებისას არ აქვთ შემუშავებული ხარჯთ-აღრიცხვა. დაახლოებითი ხარჯთ-აღრიცხვას ამტკიცებს თემის ყრილობა, რის შემდეგ ეგზავნება სამაზრო ერობას ზოგ შემთხვევაში ცნობათ, ზოგს შემთხვევაში დასამტკიცებლათ. ამ კითხვაში თემების წარმომადგენლების უმეტესობის აზრით თემს უნდა ეკუთვნოდეს უფლება ხარჯთ-აღრიცხვისა. გადასახადების გარდა არსებობის მნიშვნელოვან წყაროს თემისას შეადგენს სურსათის წარმოებიდან შემოსული თანხები, რამაც ზოგიერთი ერობა ფრიად გაიტაცა.

პირველ რიგში, რისთვისაც თემებს ყურადღება მიუქცევიათ, ეს ყოფილა სკოლის საკითხი. ამ მხრივ თემის ვალდებულებას შეადგენს იზრუნოს სკოლის შენობის შესახებ; მასწავლებლის ჯამაგირს იხდის სამაზრო ერობა, იგივე ნიშნავს მას. ზოგი თემი მოითხოვს, რათა მასწავლებლის მოწვევის და დათხოვნის საკითხი მათ კომპენტენციას შეადგენდეს, საზოგადოთ სკოლის საქმეში თემებმა დიდი წვლილი შეიტანეს.

ადმინისტრაციულ დარგის მოქმედებაში თემები იმ აზრს ადგანან, რომ მილიციის უფროსი მათ განკარგულებაში იყვეს და საზოგადოთ ადგილობრივ ადმინისტრაციას აწყობდეს თემი და კანტროლიც მილოციისა იყვეს მის ხელში.

გზების საკითხის შესახებ თემები გამოურკვეველ მდგომარეობაში იმყოფებიან, ვინაიდან მათთვის ბუნდოვანია, რომელი გზა რომელ უწყების განკარგულებაშია. როცა კი თემს სჭირდებოდა გზის გაკეთება-გაყვანა, ამას ის ახერხებდა ბევარის სახით და არც ყოფილა ამ მხრივ არაფერი დაბრკოლება და მცხოვრებნი კმაყოფილებით ასრულებდენ ამ ვალდებულებას.

აღსანიშნავია, რომ თემებს ხშირად უხდებოდათ სასამართლოს ფუნქციებში ჩარევა; მცხოვრებნი იმიტომ მიმართავდნენ ამ საშუალებას, რომ ეს მათთვის უფრო სწრაფი და იოლი საშუალება იყო და თემებიც უარს ვერ ეუბნოდნენ, ზოგ შემთხვევაში, თუმცა ამ გარემოებას ძალიან უფრთხოდნენ.

ნაკლები ყურადღება ჰქონდა მიქცეული თემის მოღვაწეობაში წარმოების განვითარებას და საზოგადოებრივ-კულტურულ მუშაობას, ამისათვის თემებს არც მოცალეობა ჰქონდათ და არც სხვა პირობები უწყობდა ხელს.

თემის ფარგლებში შედის საშუალო რიცხვით 3—4 სოფელი 1200-1300 მცხოვრებით და მისი რადიუსი არის ათი ვერსი. არიან თემები, რომელნიც ერთი სოფლისაგან შედგებიან.

საზოგადოებრივ ყველა თემის წარმომადგენელი აღნიშნავდა თემის უფლებების გაფართოების საჭიროებას და თემისა და სამაზრო ერობის უფლებრივი ფარგლების შემუშავების აუცილებლობას.

აღსანიშნავია რომ ზოგიერთ თემის წარმომადგენლები უარყოფდნენ ორსაფეხურიანი ერობის არსებობას და მოითხოვდნენ, რათა სამაზრო ერობის შიგნით დაარსებულ იქნას თემთა კავშირი.

აქვე მოგვყავს თათბირის მიერ მიღებული დადგენილებანი სათემო დებულების ძირითადი პრინციპების შესახებ:

1. ადგილობრივი მართველობა ორ საფეხურიანია: მაზრის და სათემო. შენ. იქ, სადაც თემი რამოდენიმე სოფლებიდგან შესდგება უნდა იქნეს გამომუშავებული უფლებრივი ნორმები, რომელიც უზრუნველყოფენ წესიერ მართვა გამგეობას.

2. თემის ტერიტორია უნდა შეფარდებულ იქნას, ყოფილსოფლის ფარგლებთან. სოფლების გადაჯგუფება და თემების გაყოფა შესაძლებელია, თუ ამას საჭიროება მოითხოვს.

3. თემის მართველობა ადპურვილია განმკარგულებული ხელისუფლებით.

4. განმკარგულებელი ხელისუფლება ეკუთვნის თემის საბჭოს, აგებული წარმომადგენლობითი პრინციპზე, საყოველთაო და პირდაპირის საარჩევნო წესით.

5. თემის მართველობის აღმასრულებელი ხელისუფლება ეკუთვნის გამგეობას. გამგეობა კოლლექტიური დაწესებულებაა და მუდმივად მომქმედი. გამგეობაში ერთი არის თემისათვის, მეორე მისი მოადგილე დანარჩენი გამგეობის წევრები. ეს პუნქტი კომიტეტის პროექტში

ასეთი იყო: (თემის მართველობის აღმასრულებელი ხელისუფლება ეკუთვნის თემის თავს. როდესაც თემი ერთი სოფლიდგან შესდგება და ეს სოფელი დიდია ან თემი რამოდენიმე სოფლიდგან შესდგება თემის საბჭო ნიშნავს თემი თავის მოადგილეებს. საყურადღებო და მნიშვნელოვანი კითხვების გადაჭრის დროს თემის თავი იწვევს სათათბიროთ თავის მოადგილეებს).

6. მაზრის ერობა არის ადგილობრივი მართველობის მეორე საფეხური, აგებული წარმომადგენლობის პრინციპებზე პირდაპირი საყოველთაო საარჩევნო წესით.

7. თემის მოქმედებას კანტროლს კანონიერების მხრით უწევს საოლქო სასამართლოს საადმინისტრაციო განყოფილება. თემის საბჭოს საყურადღებო დადგენილებანი (დიდ სესხებზე, კონცესიებზე, თემის ქონების დიდ იჯარებზე და სხ.), რომელიც სათანადო დებულებაში იქნება აღნუსხული საჭიროებენ მთავრობის დასტურს, რომელიც უნდა მოხდეს მაზრის ერობის წინასწარი დასკვნის შემდეგ.

8. სამაზრო ერობას აქვს თავის დამოუკიდებელი ბიუჯეტი, სამაზრო მართველობის გადასახადების საგნებზე თემი აწესებს განსაზღვრულს პროცენტს თავის სასარგებლოდ. თემს უნდა ჰქონდეს დამოუკიდებელი საბიუჯეტო უფლებანი.

აქვე მოგვყავს ოზურგეთის მაზრის თემთა წარმომადგენლების ყრილობის მიერ, 17 თებერვალს 1920 წ. მიღებული დადგენილება ამავე საგანზე:

1. **ბიუჯეტზე.** რადგანაც თემი არის რესპუბლიკის ძირითადი თვითმართველი ერთეული და რადგანაც ამ ძირითად ერთეულის რესპუბლიკის ნამდვილ საძირკვლათ გადაქცევა შესაძლებელია მხოლოდ იმ შემთხვევაში, თუ მას მიეცემა მისი უფლება-მოსილების განმახორციელებელი ფინანსიური საშუალებანი, ხოლო ეს კი შესაძლებელია თვით დაბეგვრის საშუალებით, თემთა წარმომადგენლების ყრილობა ადგენს: მიეცეს თემს თვით-დაბეგვრის უფლება იმ პირობით, რომ მისგან შედგენილი ხარჯთ-აღრიცხვას წინასწარ იხილავდეს და ამტკიცებდეს სამაზრო ერობა, როგორც კანონიერების, ისე მიზან შეწონილობის მხრივ.

2. **ერობის საფეხურები.** ჩვენს ერობას უნდა ჰქონდეს ორი საფეხური: თემი და სამაზრო ერობა. რამოდენიმე სოფლიდან შემდგარი

თემის გამგეობა, საჭიროების მიხედვით გაიჩენს სოფელში თავის რწმუნებულს თავის განკარგულებათა ცხოვრებაში გასატარებლად.

3. თემის ორგანიზაცია. თემი შესდგება ორი ორგანოსაგან: თემის საბჭო-განმკარგულებელი ფუნქციებით და მისი აღმასრულებელი ორგანო თემის გამგეობა. — საბჭოს და თემის გამგეობას ყავთ თავმჯდომარეები.

— **4. ნატურალური ბეგარა.** რადგანაც ყოველად შეუძლებელია, რომ თემმა ფულზე აკეთოს გზები და ხიდები, აშროს ჭაობები, ამაგროს წყლის ნაპირები და სხვა, ამიტომ თემთა ყრილობა ერთად-ერთ მიზან-შეწონილ ზომათ აღიარებს ამ დარგებში ნატურალური ბეგარის შემოღებას, სამაზრო ერობის ხმოსანთა ყრილობის დადგენილებით, — მაზრის ფარგლებში და თემის საბჭოს დადგენილებით, — თემის ფარგლებში.

გზის მიმართულების დამტკიცება შედის სამაზრო ერობის გამგეობის კომპენტენციაში.

სხვა და სხვა კულტურულ მიზნის შენობისათვის ხის მასალები სასურველია უფასოდ დაეთმოს თემებს სახელმწიფო ტყიდან, რაც ხელს შეუწყობს მოკლე დროში ყველა თემებში აგებას სახალხო სახლისა, აბანოებისა, და სხ. საჭირო საზოგადო დაწესებულებისა.

— **5. მილიციის მოწყობა.** თემს უნდა ყავდეს არა ნაკლები სამი მილიციონერისა ერთი მილიციის უფროსით.

ერობათა კავშირის კომისიათა.

— თებერვლის ბოლო რიცხვებში მოხდა ქალაქთა კავშირის და ერობათა კავშირის კომიტეტების შეერთებული სხდომა. სხდომამ იქონია მსჯელობა საერთო ორგანოს „ერობა და ქალაქის“ გამოცემის შესახებ. მსჯელობიდან გამოიჩევა, რომ საერთო ორგანოს „ერობა და ქალაქის“ გამოცემის გაგძელება სასურველია. ამავე დროს ქალაქთა კავშირი მზათა მიიღოს მონაწილეობა იმ პოპულიარულ ორგანოს გამოცემაში, რომელიც ერობათა კავშირის მიერაა განზრახული, თანახმად ერობათა წარმომადგენელების თათბირზე მიღებული დადგენილებისა. სხდომამ ამ კითხვის შესახებ მიიღო შემდეგი რეზოლიუცია: საერთო ორგანოს „ერობა და ქალაქის“ გამოცემა გაგძელდეს კიდევ ერთი ნომრით იმავე პირობით და სათაურით. ამავე დროს გამოიცეს ერობათა კავშირის მიერ განზრახული პოპულიარული ორგანო ამის გამო. შედგეს შეერთებული კომისია,

რომელმაც გამოიმუშაოს საერთო პირობანი ამ ორგანოს გამოცემის შესახებ.

ამ სარედაქციო კომისიას, რომელშიც შედიოდნენ ერობათა კავშირის თავმჯდომარე პ. ჭიჭინაძე და კომიტეტის წევრი ი. სტურუა ერთის მხრივ და ქალაქთა კავშირის კომიტეტის წევრები დ. კალანდარიშვილი და ა. ჯაჯანაშვილი მეორე მხრივ, მიიღო შემდეგი რეზოლუცია:

1. სარედაქციო კომისიას სასურველად მიაჩნია დაარსდეს განსაკუთრებული ორკვირეული პაპულიარული ჟურნალი ერობათა მოთხოვნილებების დასაკმაყოფილებლად თანახმად ერობათა წარმომადგენელების თათბირის დადგენილებისა.

2) ასახთანავე სასურველად არის მიჩნეული საერთო ორგანოს გამოცემა „ერობისა და ქალაქის“ სახელწოდებით გადგედეს, ხოლო საჭიროდაა აღიარებული ჟურნალის გაუმჯობესება შინაარსის მხრით და მეტი დაახლოება ჟურნალის მასალისა რესპუბლიკის ერობათა და ქალაქთა პრაქტიკულსა და თეორეტიულ მოთხოვნილებებთან.

3) მეტი მთლიანობის დასამყარებლად ორივე ჟურნალის გამოცემის, როგორც ტენიკურის ისე იდეურის მხრით, — კომისიას საჭიროდ მიაჩნია, რათა „ერობისა და ქალაქის“ გამოცემისათვის დარჩეს მიღებული ორგანიზაცია რედაქციისა, ხოლო ერობათა პაპულიარული ჟურნალისთვის კავშირის მიერ მოწვეულ სარედაქციო კოლლექტივში, მოწვეულ იქნას ქალაქთა კავშირის წარმომადგენელი.

4) ჟურნალის გამოცემისთვის საჭირო ხარჯში მონაწილეობას იღებენ ერობათა და ქალაქთა კავშირები, ხოლო რაოდენობა იმ ხარჯისა, რომელიც თვითეულ ორგანიზაციას დაეკისრება ხარჯის დასაფარავად, გამორკვეულ იქნას ჟურნალისთვის შედგენილ ხარჯთ-აღრიცხვის შემდეგ.

— ერობათა კავშირის კომიტეტის წევრთა შორის განყოფილებათა განაწილება მოხდა შემდეგი სახით: თავმჯდომარე პ. ჭიჭინაძე: — საერთო ხელმძღვანელობა და სამედიკო სასანიტარო განყოფილება. თავმჯდომარის მოადგილე მ. ახალიაძე — I საერთო განყოფილება, — კანცელარია, მთავარი ბუხგალტერია, საეკზეკუტარო ნაწილი, საიურისკონსულტო ნაწილი, ერობათა შუამდგომლობანი, საგამომცემლო და საინფორმაციო ნაწილი, საერთო საცხოვრებელი. კომ. წევრი გ. სოჯორაშვილი. — II სტატისტიკური განყოფილება: საერობო სტატისტიკა, წარმომადგენლობა სტატისტიკურ კომიტეტში, ინსტრუქტორობა სამაზრო სტატისტიკაში. საინსტრუქტორო ნაწილი. კულტურულ-განმანაწილებელი ნაწილი; საერობო

კანონმდებლობა. კომიტეტის წევრი ი. სტურუა.—III სამრეწველო განყოფილება. საპნის ქარხანა, სახელოსნოები, თივის დამზადება, სათესი მინდვრები, ტექნიკური სექცია, საფინანსო და აღრიცხვის განყოფილება ბანკის ორგანიზაცია, სალიკვიდაციო ნაწილი. კომ. წევრი მ. ცეკვაშვილი.—IV სავაჭრო განყოფილება—საქონლის შეძენა შინ და გარეთ, მისი განაწილება. პერიფერიული ორგანიზაციები. (რწმუნებული ბათომში, ქუთაისში, ბაქოში, სოხუმში და სხ.) საწყობები წამლეულობის და სასანიტარო ქონების შეძენა და მათი საწყობები.

— ერობათა კავშირის კომიტეტმა შუამდგომლობა აღძრა მთავრობის წინაშე, რათა სამინისტროების მიერ, რომელიმე კონცესიის გადაცემის დროს, წინდაწინვე შეეკითხონ ხოლმე ერობათა კავშირის კომიტეტს ან სათანადო ერობას, ხომ არ ისურვებენ უკანასკნელნი კონცესიის აღებას მიღებულ პირობებში.

— ერობათა კავშირმა შუამდგომლობა აღძრა მთავრობის წინაშე, რათა მის განკარგულებაში გადავიდეს ერთ-ერთი მთავრობის სტამბა, რაც მის კულტურული მუშაობისთვის ფრიად საჭიროა.

— ერობათა კავშირმა გადაწყვიტა შეიყიდოს ოზურგეთის მაზრაში და ჩაქვაში ლერწამი და მოაწყოს თავის სახელოსნოებთან ლერწამის ავეჯეულობის დამუშავება.

— ერობათა კავშირის კომიტეტმა მიიღო შემდეგი მოწერილობა შიწათმოქმედების სამინისტროსგან: შიწათმოქმედების სამინისტრომ სხვადასხვა ერობებს სათესლე მასალის შესაძენად მისცა საჭირო თანხა. როგორც ირკვევა ერობები ამ ფულს სხვა საჭიროებებზე ხარჯავენ. გატყობინებთ რა ამას, გთხოვთ მოახდინოთ შესაფერი განკარგულება, რომ სათესლე მასალის შესაძენად მიცემული ფული ერობებმა სხვა საჭიროებისათვის არ დახარჯონ, წინააღმდეგ შემთხვევაში დამნაშავენი სასამართლოში იქნებიან მიცემულნი.

— კომიტეტებმა შეიძინა მოქანდაკის ი. ნიკოლაძის მიერ შესრულებული ათი ცალი ბიუსტი ნ. ჟორდანიასი. ბიუსტის მიღება ერობათა გამგეობებს შეუძლიათ კომიტეტიდან.

— კომიტეტმა მიიღო ახობაძე—ტკაჩვის და კონიაშვილის მიერ შედგენილი და დასაბეჭდათ გამზადებული სახელმძღვანელო, დიაგრამები და მათი მნიშვნელობა საერობო სკოლებისათვის. კომიტეტებმა მოიწონა სახელმძღვანელო და დაადგინა გამოსცეს იგი.

— გორისა და ახლო-მახლო მდებარე მიწის-ძვრისაგან დაზარალებულთა სასარგებლოდ კომიტეტმა გადასდო ქუთაისის საწყობებიდან

საქონელი, რომლის ღირებულება აღწევს სამ მილიონს, საქონელი უკვე გაეგზავნა გორის სამაზრო ერობას.

— ერობათა კავშირის მიერ 21 მარტს მოწვეულ იქნა სხდომა სამხედრო უწყების, ქალაქთა კავშირის და ქალ. ტფილისის წარმომადგენლებისა, სადაც განხილულ იქნა საკითხი, სამკურნალოთა თვითმართველობებისათვის გადაცემის შესახებ, რომელიც დამფუძნებელ კრების მიერ იქნა მიღებული. მსჯელობიდან გამოიკვეა, რომ თვითმართველობათ უნდა გადაეცეს სამხედრო უწყებიდან, თანახმად დამფუძნებელ კრების დადგენილებისა, როგორც საავადმყოფოთა ინვენტარი, ისე სათანადო კრედიტებიც. აღიარებულ იქნა, რომ ქალაქ ფოთში საავადმყოფო, განსაკუთრებით თუ არა, უმთავრესათ ქალაქის მცხოვრებთათვის იქნება და ქალაქის ხელში უნდა იყოს.

თბილისში, ქუთაისში, ოზურგეთში, სოხუმში, ახალციხეში, ახალქალაქში და არდაგანში კი, როგორც ქალაქის, ისე ერობის ხელში, ვინაიდან ამ ქალაქებს თან ართავს სოფლები, სადაც საავადმყოფოები არ არიან. დანარჩენ ადგილებში კი ერობათა ხელში. ხოლო სურამის შესახებ სასურველია სამხედრო უწყებამ მას განსაკუთრებული ყურადღება მიაქციოს და არ მიატოვოს ის, რადგან სურამს დიდი მნიშვნელობა აქვს, როგორც კურორტს და მალიარიის წინააღმდეგ საბრძოლველად საუკეთესო ადგილია. სურამში საავადმყოფო უაღრესად ქალაქის და სამხედრო უწყების მოთხოვნისათა დასაკმაყოფილებლათ იქნება, მაგრამ გორის ადღევენამდე მას მაზრისთვისაც ექნება მნიშვნელობა. რაც შეეხება იმას, თუ რამდენი საწოლის ინვენტარი და კრედიტები უნდა გადაეცეს ერობათა და ქალაქებს სამხედრო უწყებიდან თათბირმა მიიღო რა მხედველობაში, რომ განზრახული რიცხვი საწოლებისა არასოდეს არ ყოფნიდა სამხედრო უწყებას, რომ ქალაქ თბილისში, მიუხედავად იმისა, რომ ითვლებოდა 250 საწოლი, არასოდეს 400-ზე ნაკლები არ ყოფილა, რომ შეკრებილ ცნობებით ჯარში ავადმყოფთა რიცხვი შეადგენდა 10 პროც., რომ გადაცემის შემდეგ თვითმართველობათა საავადმყოფონი ვალდებულნი იქნებიან მიიღონ თავის თავზე გვარდიელთა აქიმობაც, რომ ყოველივე ამისთვის მთელ რესპუბლიკაში საჭირო იქნება 2000 საწოლი, — თვითმართველობისათვის გადასაცემ ინვენტარის და კრედიტების რაოდენობა უნდა განისაზღვრებოდეს სულ საქართველოში 2,000 საწოლით.

— მარტის 30-ს ერობათა კავშირის კომიტეტის მიერ მოწვეულ იქნა, ერობათა წარმომადგენლების თათბირი ეს თათბირი მოწვეული იყო იმ

კითხვის გამოსარკვევათ, თუ რა მიწები უნდა გადაეცეს ერობებს ჩამორთმეულ მიწებიდან კულტურულ წარმოებისათვის. ამავე თათბირზე დაისვა საკითხი ერობათა ფინანსიურ და სურსათის მდგომარეობის შესახებ, თათბირს მოხსენდა აგრეთვე კომიტეტისა და სხვადასხვა უწყებათ წარმომადგენლების დადგენილება სამხედრო სავადმყოფოების გადმოცემისა და განაწილების შესახებ.

დაწვრილებითი ცნობის ამ თათბირის შესახებ შემდეგ ნომერში მოვითავსებთ.

მუნიციპალური დაწესებულებების მუშა-მოსამსახურეთა პირველი ყრილობა.

— მარტის შუა რიცხვებში შესდგა მუნიციპალური დაწესებულებების მუშა-მოსამსახურეთა პირველი ყრილობა. ყრილობაზე გამოცხადდა 70-მდე დელეგატი 50 ქალაქებიდან და 20 ერობებიდან. ყრილობის დადგენილებებში მონაწილეობა მიიღო 15 ქალაქმა და 10 ერობამ. მთავარი საკითხი, რომელმაც ყრილობის დიდი ყურადღება მიიქცია, როგორც მოსალოდნელი იყო, ეს იყო საკითხი შრომის ხელშეკრულების პროექტის შესახებ, რამაც დიდი კამათი გამოიწვია. ამ საკითხს ყრილობამ ორი სხდომა მოანდომა და გამოიტანა დადგენილება, რომლის ძალითაც მიღებულია მოთხოვნა, რათა კანონი შრომის ხელშეკრულებისა ვრცელდებოდეს ყველა მუშებზე და მოსამსახურეებზე, არა მარტო კერძო დაწესებულებებში, არამედ სახელმწიფო და მუნიციპალურ დაწესებულებებში და წარმოებებშიც—გარდა ადმინისტრაციულ თანამდებობისა. ყრილობამ აგრეთვე იქონია მსჯელობა სატარიფო პალატის შესახებ და აღიარა იგი საჭირო დაწესებულებათ; მან დაარსა ცენტრალური სექცია, რომელიც იმოქმედებს პროფესიონალურ კავშირების ცენტრალურ საბჭოსთან.

ყრილობა გაგრძელდა 5 დღეს და ნაყოფიერთაც ჩაიარა.

ზუგდიდის სამაზრო ერობაში.

— ზუგდიდის სამაზრო ერობის გამეოგბამ მარტის 1-ს გახსნა მასწავლებლებისათვის 6 თვიანი კურსები. მსმენელთათვის შოწყობილია პანსიონი, მათი რიცხვი 80-დგა, [გამგეობამ კურსებისათვის გადასდო 200.000 მანეთი.

— სამაზრო ერობის ხმოსანთა თებერვლის ყრილობამ აირჩია ახალი გამგეობა. თავმჯდომარედ ლეო შენგელაია, მის ამხანაგად ვ. ვეკუა-გამგეობის წევრებად ალ. ჩიქავა, მ. ანჯათარიძე და ე. ლუკავა.

— ამავე ყრილობამ ახალ გამგეობას დაუმტკიცა მიმდინარე წლის ხარჯთ-აღრიცხვა, რომელიც 60 მილიონს აღემატება, უმთავრესი გასავალი და შემოსავალიც ეკუთვნის ხეტყის მრეწველობის საქმეს, რომელსაც ზუგდიდის ერთბა ერთი წელიწადია რაც აწარმოებს.

— ამ თვეში უნდა დასრულდეს მდ. ინგურზე დამბის გაკეთება. ამ დამბას მუშაობდა რამდენიმე სოფელი ერობის ტექნიკოსების ხელმძღვანელობით.

— ხეთიდან ზუგდიდამდე რკინის გზის გაყვანა ორს თვეში დასრულდება. ერობის გამგეობას ჰყავს ვანსაკუთრებული რწმუნებულები, რომლებიც აწყობენ ხალხის მასიურს გამოსვლას სამუშაოზე. დღეში მუშარბს 300-დე კაცი.

— მიმდინარე წლის ხმოსანთა თებერვლის ყრილობამ დაადგინა: 11 ივნისის კანონის ძალით ჩამოერთვას ყოფილს თავადს ნ. მინგრჯელსკის ორი სახლი ეზოიანად. ერთ სახლში უკვე მოთავსებულია გამგეობის კანცელარია და ყველა განყოფილება. ხოლო მეორე სახლში განზრახულია მოეწყოს მუზეუმი სამეურნეო, საპედაგოგო და აგრეთვე საისტორიოც. აგრეთვე სამეურნეო სასწავლებელი. ეს დადგენილება გამგეობამ უკვე წარუდგინა მთავრობას დასამტკიცებლად. ამავე ყრილობამ დაადგინა ხსენებული კანონის ძალით შეიძინოს პრინცესა მიურატის სახლი, რომელშიაც მოთავსებულია სამაზრო ცენტრალური საავადმყოფო ქირურგიული განყოფილებით.

— ყრილობამ გადასწყვიტა აგრეთვე შემოღებულ იქნას მაზრაში რკინის გზებზე კანონიერი საფუთო გადასახადი.

— ხმოსანთა ყრილობამ ექიმებს დაუნიშნა ჯამაგირი სოფლად 9,000 მანეთი თვეში ბინით, გათბობით და განათებით და აკრძალა კერძო პრაქტიკა. ქალაქად საავადმყოფოს ქირურგს 10,000 მანეთი ხოლო ტეროპევტს 8,000 მანეთი.

— თემების მოსაწყობად მოწვეულია განსაკუთრებული ინსტრუქტორი. მაზრაში სულ 43 თემია. ამ ჟამად თემთა თავმჯდომარეების ყრილობები იმართება რაიონად ყველა თემის მოქმედების გასაერთიანებლად.

ოზურგეთის სამაზრო ერობაში.

— ერობა უკვე შეუდგა რიონის მარცხენა მხარის გამაგრებას; მუშაობას ხელმძღვანელობს სპეციალი კომისია. კომისიის დადგენილების თანახმად ამ მუშაობაში მონაწილეობა უნდა მიიღოს ყველა იმ თემებმა, რომელიც ამ ადგილზე მდებარეობენ

და თვითეულმა მოქალაქემ უნდა იმუშაოს უსასყიდლოდ არა ნაკლებ შვიდი დღისა. ვინც ამ მუშაობიდან განთავისუფლდება, ვალდებულია ათასი მანეთი გამოიღოს სამუშაოს შესასრულებლად. ამავე სამუშაოს შესასრულებლად ის თემებიც არიან მოწვეულნი, რომელნიც თუმცა შორს არიან ამ ადგილიდან, მაგრამ რიონის პირად სახნავ-სათვის მიწები აქვთ. სამუშაოს ადგილზე გაშენებულია ბინები შუშებისთვის, არის საფერშლო პუნქტი და აფთიაქი. მუშაობას ხელმძღვანელობს ხუთი, კაცი, სამუშაო მასალა უკვე შეძენილია. აღსანიშნავია, რომ თემები სიამოვნებით ეგებებიან ამ საქმეს და ყოველ გვარ დახმარებას უწყვენ.

— ერობამ აღძრა შუამდგომლობა მთავრობის წინაშე, რათა მას მიეცეს ნება ისარგებლოს მხარის ტყით; ერობათა კავშირი ამ შუამდგომლობას მხარს უჭერს.

— სამაზრო ერობა სცემს ყოველ-კვირეულ გაზეთ „გურიის ერობის მოამბეს“ გაზეთი ძალიან გავრცელებულია მხარაში და ყოველ დღე მატულობს მკითხველთა რიცხვი. ყველა თემი დიდი ყურადღებით ექცევა ამ გაზეთს, გაზეთი აშუქებს ყოველ-დღიურ საქირბოროტო კითხვებს და მიზანსაც აღწევს.

— ოზურგეთში არსებული 100 საწოლიანი სამხედრო ლაზარეთი სრულიად, გარდა კრედიტებისა, გადაეცა სამაზრო ერობას, რომელმაც უკვე მიიღო ის აღწერით. ეს ლაზარეთი შესდგება ორი თერაპევტიული და ხირურგიული—განყოფილებისაგან, ის მეტად მდიდარია თავისი ქონებით და ხირურგიული მოწყობილობა—ინსტრუმენტებით. ერობამ თავის თავზე მიიღო ვალდებულება საქიროების დროს მოათავსოს ამ ლაზარეთში ჯარისკაცები საერთო წესით.

— ერობის გამგეობამ შუამდგომლობა აღძრა მთავრობის წინაშე, რომ აუნაზღაუროს ის ხარჯები, რომლებიც გასწია მან სახალხო სკოლებზე 1919 წ. განმავლობაში. ეს ხარჯები რამდენიმე ასი ათას მანეთამდე აღწევს.

— ერობის გამგეობა ღებულობს საქირო ზომებს გზების შესაკეთებლად, მაგრამ მის ძალ-ღონეს აღემატება გზების სასურველად შეკეთება, რადგან ამისთვის მილიონებია საქირო.

ჩონატაურ ნატანების ნაწილში ნატანებ-ოზურგეთს გზის მუშაობა მის შესაკეთებლად უკვე სწარმოებს.

ქუთაისის სამაზრო ერობაში.

— სამაზრო ერობის მიერ შემუშავებული წესები საექიმო პუნქტების სარგებლობის შესახებ. მთელი ქუთაისის მაზრა დაყოფილია 20 საექიმო უბნათ, უბანში რამოდენიმე სოფელი შედის, უბანს ჰყავს თვისი ექიმი, ფერშალი ან ბებია ქალი, რომელიც ექვემდებარება სამაზრო ერობის საექიმო სასანიტარო განყოფილებას.

ამბულატორიაში მიმსვლელ ავადმყოფს ექიმი იღებს დილის 8-12 საათამდე და შემდეგ კი 2 საათიდან მიჰყვება ბინაზე ავადმყოფის პატრონს პუნქტზე ჩაწერის რიგის მიხედვით.

საქირო და სერიოზულ შემთხვევაში ექიმს უფლება აქვს შესცვალოს ეს წესი და გაჰყვეს უფრო მძიმე ავადმყოფის პატრონს.

ექიმს შეუძლია საღამოს 4 საათიდან ავადმყოფს ბინაზე არ წაყვეს თუ ის მანამდი არ არის ჩაწერილი.

ეს წესი არ ვრცელდება მშობიარებზედ, მოწამლოლებზედ, უეცარ სისხლის დენასა და უბედურ შემთხვევებზე. ამ დროს აქიმი ვალდებულია გაჰყვეს ავადმყოფს.

ცხენი ექიმს ავადმყოფის პატრონმა უნდა მოუყვანოს.

ექიმი ვალდებული არ არის ავადმყოფთან ფეხით იაროს.

ავადმყოფის გასინჯვა და საექიმო რჩევა—დარიგებაში ექიმი არაფერს იღებს. ერობის გამგეობის დადგენილებით საექიმო დახმარება მაზრაში უსასყიდლოა. წამალი კი ფასიანი.

ფერშალი და ბებია ქალი უბანში ექიმის განკარგულებაში არიან და უიმიოთ ფერშალს საექიმო პრაქტიკის წარმოება არ შეუძლია.

ავადმყოფთან გაგზავნილი ფერშალი და ბებია ქალი მხოლოდ ექიმის განკარგულება—დარიგებას ასრულებს. დარაჯი ექიმის სრულ განკარგულებაშია და ვალდებულია პუნქტის შესახებ ყოველი მისი განკარგულება დაუყონებლივ აასრულოს.

თემის გამგეობა, მოხელენი და ყოველი მოქალაქე ვალდებული არიან დაუყონებლივ აცნობონ ექიმს ყოველი საექიმო ავადმყოფობის გაჩენის შესახებ.

თემის გამგეობა და მოხელენი ვალდებული არიან დახმარება გაუწიონ ექიმს უბანში არსებულ ავადმყოფობასთან ბრძოლაში.

თემის ფარგლებში მყოფი, ყველა სამრევლოს მღვდლები ვალდებული არიან მიაწოდონ ექიმს ყოველი გვარი ცნობა სამრევლოში დაბადებულთა და გარდაცვალებულთა შესახებ, რისთვისაც მათ ეგზავნებათ სათანადოთ დამზადებული ბლანკები.

— ქუთაისის სამაზრო ერობამ დაადგინა: გაღებულ იქნეს ერობისაგან ერთდროული დახმარების სახით ასი ათასი მანეთი მიწის ძვრისაგან დაზარალებულთა სასარგებლოთ რომელიც გაეგზავნოს კუთვნილებისამებრ. დაევალოს გამგეობის წევრს ალ. პაპავას შეადგინოს ერობის მოსამსახურეებისაგან ჯგუფი 10 კაცისაგან რომელმაც მისი ხელმძღვანელობით უნდა ჩამოიარონ თემებში და თემების გამგეობის დახმარებით აუხსნან და დაუსურათხატონ ხალხს უმწეო მდგომარეობა მიწის ძვრით განადგურებული მცხოვრებლებისა. მოუწოდონ ხალხს შემწეობისათვის ფულათ, სურსათით, ნიეთიერათ და ბინას მიცემით; გამოარკვიონ თუ, რომელ თემს რამდენი სულის მიღება შეუძლია საბინაოთ და მოვლა შენახვით. მიიღონ შემოწირულობა სათანადო კვიტანციებით. ცნობა, თუ რომელი თემი რამდენ სულს მიიღებს და შეგროვილი შემოწირულება დაუყონებლივ წარმოდგენილ იქნეს გამგეობაში. ამ ჯგუფის დღიურებს და ყოველივე მოხდენილ ხარჯებს იხდის გამგეობა.

— ერობამ დაადგინა გაიხნას კიკნაველეთის თემში სამედიცინო პუნქტი. გადაიხადოს თენმა, თანახმად აავისი დადგენილებისა, მის მოსაწყობად ერთდროულად რაცდა ათი ათასი მანეთი და დაევალოს მას აღმოუჩინოს პუნქტს და ექიმს შესაფერი ბინა.

თელავის სამაზრო ერობაში.

— გასული წლის თელავის მაზრის ერობის ხარჯთ-აღრიცხვა უდრიდა $10\frac{1}{2}$ მილიონ მანეთს, რომლიდან $3\frac{1}{2}$ მილ. მიიღო მთავრობამ სესხის სახით სკოლებისა და აღმინისტრაციის შესანახათ, აგრეთვე სუბსიდია მიიღო ერობამ მთავრობისაგან 110 ათასი მანეთის სახით.

გასული წლის ადგილობრივი შამოსავალი მეტად მცირე იყო, ერობამ ვერ დაფარა ხარჯები და დღეს ერობას დიდი ვალი აქვს.

ამ წლისათვის ერობას მიზნად აქვს შემოიღოს სხვა და სხვა გადასახადები, აღძრულია შუამდგომლობა აგრეთვე საფუთო გადასახადის დაწესება ნებართვისათვის.

ნაევარუდევია 2 მილიონის მიღება სანიტარულ გადასახადისაგან და 1,600,000 მანეთის—საადგილ-მამულო გადასახადისაგან. ერობა შუამდგომლობს აგრეთვე 40% შემოსავლის დატოვებას სპირტეულობის აქციზისაგან.

1920 წლისათვის ერობამ უკვე მიიღო 3,300,000 მან. მთავრობისგან.

ერობა ამზადებს შეშას და წიფლის ფიცრებს ბოჭკებისათვის. ერობას აქვს სტამბა ქალაქ თელავში, რომელიც ასრულებს ერობის საქმეების გარდა კერძო საქმეებსაც.

ერობა აწარმოებს ფართო სასურსათო მუშაობას, ის ამზადებს მონარაგების სამინისტროსა, ჯარისთვის და სახალხო გვარდიისათვის სასნოვარს.

მაზრაში ტელეფონის გაყვანა თითქმის დასრულებულია, ამ დღეებში თელავი შეერთებული იქნება ტფილისთან. სწარმოებს გზების შეკეთება, მაგრამ მრავალ საქირო მასალების უქონლობის გამო ფერხდება მუშაობა. ერობას უხდება მუშაობა აგრეთვე მდ. კისისხევის ნაპირების შესაკეთებლად, წყლების სამმართველომ უკვე გაგზავნა თავის სპეციალისტი ამ საქმის შესახებ. ერობას აზრათ აქვს აგრეთვე გააკეთოს ხიდი ალაზანზე და შეუერთოს მათი მდდარი ფშავის რაიონი ცენტრს. განზრახულია აგრეთვე ელექტრონის სადგურის აგება, რომელიც მთელ მაზრას მისცემს ენერგიას.

სიღნაღის სამაზრო ერობაში.

— სიღნაღის ერობის სტატისტიკური განყოფილების ცნობით გასულ წელს მაზრაში 7535780 ფუთი პურის ხორბალი მოსულა, ამათგან 5862492 ფუთი დახარჯულა ადგილობრივ მცხოვრებთა გამოსაკვებათ და სათესლეთ, ხოლო 14967 ფუთი კი ერობამ გადასცა მთავრობას, დანარჩენი გატანილ იქნა მაზრიდან სხვა და სხვა საზოგადოებრივი დაწესებულებებისა და კერძო პირთა მიერ.

ამ წლისათვის მოსალოდნელია გაცილებით მეტი მოსავალი, რასაც ხელს უწყობს შესაფერი დარი და დათესილია აგრეთვე დიდძალი მიწები, რომლებიც გასულ წელში არ დათესილან.

სურსათ-სანოვარის დაგროვებისა და განაწილების საქმეში ერობამ დიდი უნარი გამოიჩინა. ამისათვის შექმნილ იყო საგანგებო ორგანიზაცია, რომელშიაც შედიოდნენ წარმომადგენლები თვითმართველობის და საერობო წვრილი ერთეულების.

ნაკლებობა ნივთიერი საღრისა მეტად უშლიდა ხელს ერობას, რომ ერთდროულად შეეძინა სურსათ-სანოვარე; ამ გარემოებით სარგებლობდნენ კერძო პირები და სპეკულიანტები და არ იშურებდნენ ფასს, რითაც მატულობდა ფასი ყველაფერზე.

ამ წლისათვის ერობას განზრახული აქვს აწარმოოს სასურსათო დიდი ოპერაციები. შექმნილ იქნება ხორბალი, მატყლი, თუთუნის, დაამზადებს თივას, შეშას, ნახშირს, ყველს და სხვ.

ხსენებული სურსათ-სანოვაგე განზრახულია დამზადდეს იმდენი, რამდენიც ესაჭიროება ხალხს.

ერობა შეიძენს აგრეთვე მცხოვრებლებისათვის გარეშე ბაზარზე მანუფაქტურას, ბრინჯს, ნავთს, საპონს და სხვ.

სასურსათო სამქმის გასაუმჯობესებლად ერობას განზრახული აქვს საჭირო ცვლილება შეიტანოს სასურსათო განყოფილების მუშაობაში, გაათავოს უკანასკნელი, დაიხმაროს მაზრაში არსებული ყველა კოოპერატივები, წვრილი ფრთეულები, მოიწვიოს აგენტები, რომლებიც შეისყიდიან ყოველგვარ სასურსათო საგნებს.

ასეთი ოპერაციებისათვის ერობას დასჭირდება დიდძალი თანხა, ხოლო მის განკარგულებაში კი დღეს ვალების გარდა არაა არის. ამის გამო ერობა უშუამდგომლობს შინაგან სამინისტროს წინაშე უპროცენტო სესხის სახით ერთისა ან ორი წლის ვადით ასესხოს 15 მილიონი მანეთი.

თუ ყველა ზემოთ ჩამოთვლილი გეგმები განახორციელა ერობამ, მაშინ მას შეუძლია მთავრობას მისცეს არა ნაკლებ 1500000 ფუთი ხორბალისა.

თიანეთის სამაზრო ერობაში.

— ამა წლის სამ მარტს შედგა მესამე ხმოსანთა ყრილობა, რომელმაც დაამტკიცა 1920 წლ. ხარჯთ-ალრიცხვა 28,570,579 მან.—ვინაიდან მაზრაში ჯერ არ არსებობს თემები, ყრილობამ დაადგინა მაზრაში გამოსჭრას ხუთი თემი: ახმეტის, ერწოსი, თიანეთის, ფშავეთის და ხევსურეთის. ამ დადგენილების განხორციელება ერობამ მიანდო გამგეობას.

— განზრახულია ამ წლის განმავლობაში მოეწყოს სახერხი და საფეიქრო ქარხანა.

— ერობამ ექვსი თვის განმავლობაში აღადგინა მაზრაში 13 სასწავლებელი, მოიწვია 28 მასწავლებელი. სკოლებში მოათავსა 700-მდე მოსწავლე და გახსნა ერთი ახალი სასწავლებელი ფშავეთში. გამგეობა აწყობს საღამოს კურსებს და სამკითხველოებს; აგრეთვე საზაფხულო პედაგოგიურ კურსებს მასწავლებელთათვის. განზრახულია სახალხო სკოლის შენობის აგება დ. თიანეთში.

ახალციხის სამაზრო ერობაში.

— მაზრის ერობის სამედიკო-სანიტარულ განყოფილების მუშაობა ფაქტიკურად დაიწყო იანვრიდან. მაზრას თავის განკარგულებაში

ორი საექიმო დაწესებულება (საექიმო პუნქტი) ქონია. აწყურისა და ადიგენისა. თვით ქალ. ახალციხეში ამ ჟამად ქალაქის თვითმართველობის საავადმყოფო არსებობს და ამავე დროს ემსახურება ადგილობრივ სამხედრო ნაწილებს. ეს პუნქტები წარსულში როგორც სტანციონარ, ისე საამბულატორო ავადმყოფებს იღებდნენ. რიცხვი სტაციონარ ავადმყოფებისა არ აღემატებოდა 10, ამბულატორულ დახმარებას კი დღეში 25—30 კაცს აღმოაზრდნენ ხოლმე. ომიანობისა და დარბევის შემდეგ ეს პუნქტები თითქმის განადგურებულ იქმნენ და ინვენტარისა, და მედიკამენტების დაკარგვის გამო, მარტო საამბულატორო პუნქტებათ გახდნენ. ამიტომაც მაზრის ერობის სამედიკო-სანიტარულ განყოფილების პირველი ნაბიჯი უნდა იყოს მაზრაში საექიმო საქმის მოწყობა. საექიმო პუნქტების სათანადოდ დასაყენებლად, მაზრა უნდა გაიყოს შემდეგ ექვს სამედიცინო რაიონებად: ადიგენისა, აწყურისა, ჯახსუ, ლეპისისა, ასპინძისა და ახალციხისა, იმ ვარაუდით, რომ თითო პუნქტი სამკურნალო დახმარების მხრივ 15,000 სულზე მეტს არ აკმაყოფილებდეს; თუ მხედველობაში მივიღებთ ახალციხის მაზრის ტერიტორიის სივრცეს (2377 კვ. ვ.) მცხოვრებთა რაოდენობას (82,000 სულს) და სოფლების რაოდენობის (296), თითო სოფელზე სამუშაოთ მოდის სამასი სული, და მაშასადამე, მაზრაც ექვს სამკურნალო პუნქტად უნდა გაიყოს. თითო სამკურნალო პუნქტს მოაუწევს ამ ანგარიშით 13500 მცხოვრები დააკმაყოფილებს და სამსახურს გაუწევს 400 კვ. ვერ. მიღამოს.

მაზრაში ამ ჟამად არსებობს ორი პუნქტი, რომელთაც ცოტად თუ ბევრად აღდგენა ესაჭიროებათ. ამის გარდა საჭიროა კიდევ ოთხი პუნქტის ახლად მოწყობა. ამ პუნქტებისათვის საჭიროა შესაფერი შენობის აგება 15 მწოლიარე ავადმყოფისათვის და ექიმის და მის თანამშრომელთა ბინით. ეს საექიმო დახმარების გეგმა სამაზრო ერობის მიერ მოწონებულია და ამისათვის პირველი ნაბიჯებიც არის უკვე გადადგმული. საექიმო პუნქტების შენობის გეგმის შემუშავება მინდობილი აქვს ერობის სანიტარულ-სატეხნიკო განყოფილებას.

გორის სამაზრო ერობაში.

— მიწის ძვრის შემდეგ, გორის სამაზრო ერობა დაუყოვნებლივ შეუდგა ფიცრის შენობის აგებას, ვინაიდან მისი სად-

გომი მთლად განადგურდა. გამგეობას მუშაობა არ შეუჩერებია. ექვს მარტს მოწვეულ იქნა სამაზრო ყრილობა, ყრილობამ დაამტკიცა 1919/20 წ. დამატებითი ხარჯთ-აღრიცხვა, შემდეგი სახით: (1919 წ. 1 ივნისიდან, 1920 წ. 1 ივნისამდე); 1) „ნედლომკები“ რომლის აკრფთვას ერობა იმედოვნებს ხარჯთ-აღრიცხვის წელში 500,000 მ. 2) საერობო გადასახედები სასამართლოში 257,000 მ. 3) სატრაქტირო გადასახადი 212,000 მ. 4) მთავრობის კრედიტები და სუბსიდიები 15,432,000 მ. 5) დახმარება მთავრობის ერთდროულ მიწის გადასახადიდან 3,969,158 მ. 6) დახმარება 15% გადასახადიდან 110,000 მ. 7) საერობო ფოსტის შემოსავალი 500,000 მ. 8) სასანიტარო გადასახადი 2,813,000 მ. 9) შემოსავალი უძრავი ქონებიდან 406,000 მ. 10) შემოსავალი სახერხი ქარხნიდან 2,620,000 მ. 11) სასურსათო ოპერაცია 10,587,000 მ. 12) შემოსავალი კულტურული მამულებიდან 900,000 მ. 13) საფუთო გადასახადი 1,500,000 მ. 14) საობლიგაციო სესხი 10 მილიონი.

გასავალი ნაწილდება შემდეგი სახით: 1) ადმინისტრაციის შენახვა 9,719,000 მ. 2) გამგეობისა და საკანცელარო გასავალი 2,278,000 მ. 3) სატუსალოების შენახვა 100,000 მ. 4) გზებისა და წყლების საქმეები 5,687,000 მ. 5) სახალხო განათლება 8,767,000 მ. 6) საზოგადო მზრუნველობა 100,000 მ. 7) სამედიკო-სასანიტარო განყოფილება 4,469,000 მ. 8) საბეითლო საქმე 346,500 მ. 9) აგრონომული განყოფილება 2,682,000 მ. 10) ვალის გასტუმრება 100,000 მ. 11) სხვადასხვა გასავალი 2,698,000 12) საერობო წარმოებისათვის გასავალი 7,913,000 მ. 13) გადარიცხვა საერობო თანხის შესადგენად 4,000,000 მ. 14) 30% გადადება თემების სასარგებლოდ 1,688,000 მ.

— გორის სამაზრო ერობის გამგეობამ შუადგომლობა აღძრა მთავრობის წინაშე, რათა ნება დაერთოს მას 10 მილიონის საობლიგაციო სესხის გამოცემისა. ფინანსთა სამინისტრო ამის გამო შეეკითხა ერობათა კავშირის კომიტეტს: 1) სასურველია თუ არა პრინციპიალურად ცალ-ცალკე ერობების მიერ შინაგან სესხის გამოცემა, 2) ადგილობრივ მოთხოვნებთან დასაკმაყოფილებლად ანაირ საშუალებით გამონახული წყაროები ხომ არ გამოაცლის ნიადაგს სესხის გამოცემის იდეას საზოგადოთ 3) იქნებ უფრო მიზან შეწონილი ყოფილიყო ამ გვარი სესხის გამოცემა ერობათა კავშირის სახელით. 4) იწვევს თუ არა ექვს გორის ერობის მიერ განზრახული სესხის ფაქტიური რეალიზაცია.

ერობათა კავშირის კომიტეტმა დაადგინა: პრინციპიალურად მეტად სასურველია იქნეს ერთი უფლებებით აღჭურვილი ორგანო შინაგან სესხის გამოცემის საკითხში, მაგრამ ამ გვარი ორგანოს უქონლობის გამო და ერობათა კრიზისის გამო საზოგადოთ, კერძოთ კი, თუ მივიღებთ მხედველობაში გორის მცხოვრებთა სულიერ განწყობილებას, თემთა და გამსესხებელ კასების გამოთქმულ სურვილს ამ საქმეში დიდი მონაწილების მიღებისას,—ერობათა კავშირის კომიტეტი მხარს უჭერს გორის სამაზრო ერობის შეადგომლობას.

— ერობის სამაზრო ერობას განზრახული აქვს ამ სახით აღებული სესხი გაანაწილოს შემდეგ ნაირად: 4 მილიონი მოხმარდება შვიდ მოსარწყავ არხების გაყვანის გამოკვლევას, ორი მილიონი გადაიდება წარმოებათა გაფართოებისთვის—უმთავრესათ ხერხის ქარხანას, ორი მილიონი პირველ-დაწყებითი სკოლების ინვენტარის შეძენას, ორი მილიონი სასურსათო საქმეს, მისი ოპერაციების გაფართოებას.

შინაგან საქმეთა სამინისტრომ და სახელმწიფო კონტროლმა გამოიტანეს ამ საქმის შესახებ სასურველი დასკვნა.

გორის სამაზრო ერობის მოქმედება გასულ წელს*).

გორის სამაზრო ერობის მოქმედება გასულ წელს მეტად მძიმე პირობებში მიმდინარეობდა: არ იყო ტრადიცია საერობო მუშაობისა და ამიტომ არ შეგვეძლო წარსული წლების მაგალითებით და გამოცდილებით გვესარგებლა; არც გამოცდილი საერობო მოღვაწეები მოგვეპოვებოდნენ თანაშრომლებად. ჩვენი ქვეყნის სინამდვილე უცხოეთისას არ წააგავდა, რომ უკანასკნელის მაგალითით გვესარგებლა, სამწუხადოდ არც ლიტერატურა მოგვეპოვებოდა. არ გვქონდა გარკვეული კანონიერი ნორმები—არც უფლებბრივი და არც საბიუჯეტო, თუ არ მივიღეთ მხედველობაში ამიერ კავკასიის კომისარიატის ბევრი ნაკლით სავსე, ბუნდოვანსა და თითქმის გაუქმებულ დებულებას. ამავე დროს ჩვენი ქვეყნის ცხოვრება ჯერ კიდევ არ ჩამდგარიყო ნორმალურ კალაპოტში—რევოლიუციის ხანას განვიცდიდით. არც ერთ საზოგადოებრივს თუ სახელმწიფოებრივ დაწესებულებას არ დაუწყია თავისი მუშაობა ისეთი უმნიშვნელო თანხებით, როგორც ეს მოგვიხდა ჩვენ-ერობის პირველ მოღვაწეებს. სულ 40.000 მან. სუბსიდია მოგვცა მთავრობამ პირველ ხანებში. შემდეგ კიდევ 284,000 მან. სესხი და ერთდროული მიწაზე გადასახადისაგან წინდა-წინ სესხის სახით ამ რამოდენიმე თვის წინად 1.000.000 მან. ამავე დროს ჩვენ არ მოგვცეს ჩვეულებრივი

*) გამოცემის თავმჯდომარის მ. ახალაძის მოხსენებიდან სამაზრო ყრილობაზე 6 მარტს.

საერობო შემოსავლის წყაროები. არავითარი მემკვიდრეობა, გარდა ვალებისა და განადგურებული დაწესებულებებისა, ჩვენ არ მიგვიღია. არც ერთს დაწესებულებაში, რომელიც გორის სამაზრო ერობის გამგეობამ ჩაიბარა, გარდა მცირე გამონაკლისისა, არავითარი ქონება, ავეჯეულობა, მორთულობა არ აღმოჩნდა—თითქმის ყოველგან ყოველივე განადგურებული იყო. გამგეობის მუშაობას აძნელებდა და აფერხებდა, განსაკუთრებით ის გარემოება, რომ მაზრა სწავლა-განათლების მხრით მეტის მეტად ჩამორჩენილია და სწავლის შეძენის სურვილი ხალხში ნაკლებად იყო გავრცელებული.

გამგეობა შეუდგა მუშაობას 1918 წლის 4 ქრისტეშობისთვის. პირველი ნაბიჯი გამგეობის მოქმედებისა ნაკარნახევი იყო თვით ცხოვრების მიერ. ეს იყო: „ისპანკა“-სთან და საქონლის ჭირთან ბრძოლა, სურსათ სანოვაგის და სხვა პირველ საჭიროების საგნების კრიზისის გასაწვლად ზომების მიღება.

გამგეობა ასეც მოიქცა. პირველ დღეებშივე მოაწყო „ისპანკა“-სთან საბრძოლველად ექიმთა მფრინავი რაზმები. დიდი შრომა, ენერჯია და თანხები დახარჯა სურსათ-სანოვაგის კრიზისის გასაწვლად: იძულებული იყო თვით ეწარმოებინა ყოველ გვარი საქონლის და სურსათის შეძენა-განაწილება მაზრაში.

ცალ-ცალკე დარგებში გორის ერობამ შემდეგი შეპქმნა: გორის მაზრა სწავლა-განათლების მხრით მეტად ჩამორჩენილია. ხშირი არის სოფლები, სადაც წერა-კითხვის მცოდნეს ვერ შეხვდებით. სკოლების მისაღებად გამგეობამ დაარსა 4 კომისია. შეუდგა სკოლების ჩაბარებას 1919 წლის მარტში და დაამთავრა იმავე წლის 1 სექტემბრისთვის. ამ დროს გორის მაზრაში ქალაქიდან ითვლებოდა 106 სკოლა 162 მასწავლებლებით, მაგრამ ნამდვილად 19 სკოლა არ არსებობდა, ვინაიდან მასწავლებლებს თავი გაენებებინათ და სხვაგან მოქანხათ ცხოვრების წყარო. დანარჩენ სკოლებში მასწავლებლები ითვლებოდნენ, მაგრამ სწავლა მარტამდე არ ეწარმოებინათ, ვინაიდან რამოდენიმე თვის განმავლობაში მასწავლებლებს ხვედრი ჯამაგირი ვერ მიეღოთ და სწავლება შეეწყვიტათ. 106 სკოლიან მხოლოდ 30 აქვს საკუთარი ბინა და ისიც, გარდა 3, ყოვლად უვარგისი. დანარჩენი 76 სკოლა მოთავსებული იყო კერძო, დაქირავებულ შენობებში, მაგრამ არც ერთი იმათგანი არ აკმაყოფილებს სკოლის მოთხოვნილებას. უმეტეს შემთხვევაში ბნელი, ნოტიო და ვიწრო სასკოლო ოთახები ჰქონდა. იყო შემთხვევა, რომ სკოლა ბოსელში მოეთავსებინათ (დოესი). არ იყო

სკოლები ცოტაოდენ უზრუნველ-ყოფილი ვარგისი ავეჯეულობით. სახელმძღვანელოებზედ და შესაფერ სასკოლო სამკითხველოებზედ ლაპარაკიც მეტია.

გორის სამაზრო ერობის გამგეობა შეეცადა მასწავლებლები სკოლებისთვის დაებრუნებინა, გაბნეული შევირდები შეეგროვებინა, გაპარტახებული სასკოლო შენობები და ქონება აღედგინა, მასწავლებლები ხვედრი ჯამაგირით დაეკმაყოფილებინა, და სწავლაც 1 აპრილიდან განახლდა. 1919 წ. სამოსწავლო წლიდან სწავლა-განათლების საქმეს რიგიანად დასაყენებლად და მომზადებული მასწავლებლებით სკოლების უზრუნველ საყოფად გამგეობამ 1919 წლის 1 თებერვლიდან გახსნა სამასწავლებლო კურსები, ახალ-გაზრდა მასწავლებლების მოსამზადებლად, გორის საოსტატო სემინარიასთან. ამნაირად ენკენისთვისთვის ერობას ჰყავდა 36 ახალ-გაზრდა მასწავლებელი ამ კურსებზედ მომზადებული. ხსენებული კურსები გამგეობას დაუჯდა 18.000 მან. ამას გარდა გამგეობამ ნივთიერი დახმარების აღმოჩენით გაგზავნა თბილისში საზაფხულო კურსებზედ 22 ახალ-გაზრდა.

გამგეობამ პირველ წელსავე გახსნა და მოაწყო 47 ახალი საზაფხულო სკოლა, უმაღლესი პირველ დაწყებითი (ახალქალაქი) და მიიღო თავის ხარჯზედ ცხინვალის უმაღლესი პირ. დაწყ. სასწავლებელი. აღადგინა და განახლა 106 სკოლა, დაუმატა მასწავლებლები 25 სკოლაში. ამ რიგად 1919 წ. 1 ოქტომბრიდან მაზრაში 153 სკოლაში 240 მასწავლებლით და 10200 შევირდებით დაიწყო სწავლა.

უფრო ენერგიული და საქმის მოყვარული მასწავლებლების დახმარებით გამგეობამ მოაწყო 25 სკოლასთან საღამოს კურსები მოზრდილთათვის. გორში გამგეობამ გახსნა ცენტრალური საწყობი სასწავლო ნივთებისა, საიდანაც შეღავათიან ფასებში აწვდის სკოლებს ყოველგვარ სამოსწავლო ნივთებს და სახელმძღვანელოებს.

ამ სასახელო საქმეში დიდი დახმარება გაუწევია გორისათვის ზოგი თემის გამგეობებსა და სამაზრო ერობის ხმოსნებსაც ადგილობრივ საქირო ავეჯეულების დამზადებით. მასალის შექმნაში თუ ხელფასის მიცემაში გამგეობას დაეხარჯა ერთ მილიონ მანეთამდე.

სკოლებში დაწყებული მეცადინეობა დიდათ შეაფერხა 28 ახალ-გაზრდა მასწავლებლის მოულოდნელად ჯარში გაწვევამ შემოდგომაზედ. ეხლა ეს ნაკლიც გამოსწორებულია.

სწავლა აღზრდის საქმე სკოლებში რევიზიის გამორკვევით ასეთია: კარგათ არის დაყენებული სწავლის საქმე 16 სკოლაში, დამაკმაყოფილებელია 3 სკოლაში და სუსტად—26 სკოლაში.

აგრონომიული დახმარების დარგში პირველ ხანებში გამგეობა განაკრძობა აგრონომიული დახმარების ორგანიზაციიდან შემკვიდრობით მიღებულ საქმეს. ამიტომ სისტემატიურობა იმ ხანად მაინც ნაკლები იყო. ამავე დროს ერობას ჰქონდა უფრო საშური საქმე: მის განკარგულებაში გადმოვიდა მთელი რიგი საფონდო ბაღ-ვენახისა, მაგრამ მიმღებ კომისიების დაუდევარ მუშაობის გამო, ერობას არ გადასცემია ყველა ამ მამულების აღწერა. ამის გამოკვლევა და მოწესრიგება მიენდო აგრონომიულ განყოფილებას და ბევრი დრო და ენერგია იყო საჭირო იმის გამოსარკვევად, თუ სად და რა ღერსების და მნიშვნელობის მამულები აქვს ერობას ფონდში მიღებული. ამისდა მიხედვით ერობამ უკვე გამოარკვია, თუ სად და რა მამული უნდა დარჩეს ერობას მუდმივ განკარგულებაში რაიმე კულტურული მიზნით გამოსაყენებლად ან სკოლებისთვის. ზოგიერთ მამულებში ჩაყენებული არიან ერობის ინსტრუქტორები და იგინი ერობის ხარჯით მუშავდებიან.

დიდი დახმარება აღმოუჩინა ხალხს აგრონომიულმა განყოფილებამ თავისი გასაქირავებელი მანქანა იარაღებით. არც ერთი გუთანი არ მომცდარა. ყველა გამუდმებით მუშაობა და ვერ ასდიოდა მოთხოვნილების დაკმაყოფილებას აგრეთვე სათიბი მანქანები. დიდ ხმარებაში იყვნენ ბულის და ვენახის საწამლავი აპპარატები. ალაგ-ალაგ ვამუშავეთ სათესი მანქანებიც. სამეურნეო იარაღთა ცენტრალური საწყობიც არის მოწყობილი მრავალი მანქანა-იარაღები, ძველადვე მოტანილი, ჯერ კიდევ გაუხსნელი ყუთებში ელაგა დაშლილ ნაწილებად. გამგეობამ ააწყო ისინი და აამუშავა. ამნაირად წარსული წლის განმავლობაში აგრონომიული განყოფილება მუშაობდა, როგორც საზოგადოებრივ აგრონომიის ინსტრუქტორი და როგორც საფონდო კულტურულ მამულების მომვლელ-გამომყენებელი.

შეაბრეშუმეთათვის ერობას გამოწერილი აქვს ჭიის თესლი სამას კოლოფამდის, ე. ი. იმდენი, რაც საჭიროა მთელი მაზრისათვის.

მესაქობლეობა ერთი მნიშვნელოვანი დარგია გორის მაზრაში, ამიტომ განზრახული არის მოწვევა ამისათვის სპეციალისტისა მესაქონლემერძეობისა. პირველ ყოვლისა საჭიროა შესწავლა ადგილობრივ ჯიშებისა. განზრახულია შექმნა ბულისა შეეცის ან სიმმენტალისა და სადმე სავრილებელი პუნკტის მოწყობაც.

აგრარული რეფორმის გატარებას დიდი მუშაობა დასჭირდა. პირველი ნაწილი რეფორმისა — ჩამორთმევა კიდევ არ დამთავრებულიყო, როცა გამგეობა შეუდგა მუშაობას. გამგეობამ შემოიერთა ყოფილი სა-

მაზრო საადგილ-მამულო კომიტეტი და ხელმძღვანელობს აგრარული რეფორმის გატარებას. უფლის საფონდო მამულებს ხელმძღვანელობს მეათელების და ლალების აკრეფას საფონდო მამულებიდან სახელმწიფოს სასარგებლოდ. რეფორმის მეორე ნახევარიც: საფონდო მამულების განაწილება გამგეობას დაეკისრა. სანამ განაწილება მოხდებოდა, საჭირო იყო ჩამორთმევის დამთავრება. ამიტომ შემდგარი იყო თანახმად 16 სააგარო რაიონებისა, 16 ჩამორთმევი დროებითი კომისია, რეფორმის გატარებას ბევრი ხელის შემწეული მიზნები გადაეღობა: წინა წელში ჩამორთმევი კომისიების ნამუშევარი ბევრი დაკარგული აღმოჩნდა, ბევრში შეცდომები იყო რის გამოსწორებაც დიდ დროს საჭიროებდა, გარდა ამისა ერთხელ ჩამორთმეული მამულის ისევ მებატრონესთვის დაბრუნება, თუნდაც უკანონოდ ჩამორთმეულისა, დიდ უკმაყოფილებას იწვევდა ადგილობრივ მცხოვრებლებში. ზემოთ ნაჩვენები შეცდომების შესწორება და ნორმების შეცვლა, ან ზედმეტის მიცემა, მუდამ მიწათ-მოქმედების სამინისტროს აგრარულ რეფორმათა განყოფილების მიერ ხდებოდა, ხშირად გამგეობის შეუკითხავადაც.

ჩამორთმევა 3 სააგარო რაიონში დასრულებულია და რამოდენიმე რაიონში ამ მოკლე დროში დასრულებდა ჩამორთმევის პროცესი. 1 იანვრამდე ამა 1920 წლის მიღებულია ფონდში 77,615 დესეტინა ყველა ხარისხის მამულები.

ადმინისტრაციის მოწყობა და მისი სათანადო სიმალღეზე დაყენება გამგეობის თავსამტკრევე საქმეთ გადაიქცა. ჯამაგირები მცირედი ეძლეოდათ და ისიც ნახევარ წლობით ვერ აეღოთ, რასაც დიდი არეულობა გამოეწვია ამ დარგში. გამგეობამ ჩაიბარა ადმინისტრაცია და შეეცადა, როგორც ხვედრი ჯამაგირების საკითხის მოგვარებას, ისე საერთოდ ნივთიერი მდგომარეობის გაუმჯობესებისათვისაც. დიდი ყურადღება იყო მიქცეული შემადგენლობის გაუმჯობესებაზედ, მაგრამ სავსებით ყოველი ნაკლის გამოსწორება შეუძლებელი შეიქმნა, ვინაიდან სათანადო პერსონალის შოვნა შეუძლებელი გახდა, როგორც მილიციისაში, აგრეთვე ხელმძღვანელებათ. გამგეობამ ვოახდინა მილიციის და ადმინისტრაციის შედეგი რეორგანიზაცია: კომისარიატები გაუქმდა, იქ, სადაც სათემო გამგეობები არის შემოღებული. თემი შეადგენს სამილიციო უბანს, რომელსაც ჰყავს მილიციის უფროსი და სათანადო რიცხვი მილიციონერებისა. სამაზრო ერობის გამგეობასთან არსებობს სამაზრო მილიციის რეზერვი, მაზრის მილიციის უფროსით. ადმინისტრაციის განყოფილებას განაგებს გამგეობის წევრი. რეორგანიზაცია ადმი-

ნიატრაციის აუცილებელი იყო, ვინაიდან დღიდან ერობის შემოდგობისა, ამ უკანასკნელის ფუნქციებს შეადგენს ყველა იმ საქმეების გაძღოლა, რაც წინეთ მაზრის უფროსებს და შემდეგ კომისრებს ევალებოდათ. დარჩა მხოლოდ სისხლის სამართლის საქმეები, რაც დაეკისრა მილიციას. ამიტომ დატოვებული არის მილიცია, მილიციის უფროსით. თემის მილიციის უფროსს ნიშნავს მაზრის მილიციის უფროსი გამგეობის დასტურის შემდეგ. მილიციელებს აიყვანს თვით მილიციის უფროსი. მაზრის მილიციის უფროსს ნიშნავს სამაზრო ერობის გამგეობა. საერთო ხელმძღვანელობას უწევს გამგეობა ადმინისტრაციული განყოფილებების საშუალებით. ამ რიგად თემები არ უნდა ერეოდნენ მილიციის საქმეებში პირდაპირ; ეწევიან მეთვალყურეობას და შემჩნეულ დეფექტებს აცნობებენ გამგეობას სათანადო ზომების მისაღებად.

სასამართლოს დარგში: მაზრა გაყოფილია 11 სამოსამართლო უბნად. ყველგან მოეწყო მოსამართლეთა კამერები. მომრიგებელ მოსამართლეების უმეტესობამ ხალხის ნდობა დაიმსახურეს. მომრიგებელ მოსამართლეთა კამერებში, თანახმად ხმოსანთა ყრილობის გადაწყვეტილებებისა, მომჩივნებს თვით მოსამართლეები უწერენ სიტყვიერ განცხადებებს და ხალხი ამ რიგათ განთავისუფლებულია „აბლაკატების“ ბრქვალებიდან.

ტენნიკური განყოფილების მოქმედება უმთავრესად მიმართული იყო გზების, არხების, სახერხი ქარხნების და სააღმშენებლო ნაწილის მოსაწესრიგებლად.

გზები მთელ მაზრაში უნუგეშო მდგომარეობაში იყო, ვინაიდან უკანასკნელი რამოდენიმე წლის განმავლობაში სრულიად უყურადღებოთ მიტოვებული იყო; სოფლის გზებზედაც მხოუნველი არავინ იყო. უგზოობა კი დიდათ შემაფერხებელია ყოველი მხრივ: კულტურული მუშაობა გნებავთ, თუ ეკონომიური აღორძინება, ყველა ამაზე — კარგს თუ ცუდს გზებს — და მიმოსვლის საშუალებას დიდი გავლენა აქვს.

გამგეობამ, გაპყო მაზრა რაიონებად (შ თემი თივთეულში) და თვით თეულ რაიონს მიუჩინა ტენნიკოსები, რომლებმაც შეისწავლეს თავთავიანთი უბნები, აღწერეს ყველა გზები, შეადგინეს მთელი მაზრის გზების რუქა. ამით გამგეობას საშუალება ეძლევა თანდათანობით მოაწესრიგოს გზების საქმეები. ერობას გადაეცა სახელმწიფო მნიშვნელობის გზა ბორჯომ-ბაკურიანი-ახალქალაქისა. გამგეობამ დიდი შრომა და ხარჯი გაიღო ცხინვალის გზის შესაკეთებლად.

გზების სახეებით შეკეთება აუარებელ ხარჯებს იწვევს. გამგეობას-კი საამისო თანხები არ მოეპოვება, ამიტომ იძულებული იყო შემოეღო ბევრით გზების შეკეთება; გამგეობა ეწევა ხარჯებს ხიდების და ბოგირების გასაკეთებლად მასალების შესაძენად, მეთვალყურეობის და ტენიკურ პერსონალის მიერ გამოწვეულ ხარჯებს. საღმშენებლო დარგში გამგეობის მუშაობა გამოიხატება სკოლების შენობების შეკეთებაში, ახალი სკოლების გეგმების შედგენაში და სხვა.

გორის მაზრა უმთავრესად ხენა-თესვის კუთხე არის, მაგრამ ბევრი ხელის შემშლელის დაბრკოლებების გამო აუარებელი სიმდიდრე იღუპება და აქ ხშირად მოუსაველობა იჩენს ხოლმე თავსა. სათანადო ტენიკური გაუმჯობესებით, სარწყავი არხების გაყვანით ცნობილი ტირიფონის ველი, დედოფლის მინდორი, დოღლაური და სხვა მილიონ ფუტობით ხორბლეულობას მეტს შემოსავალს მოგვცემს და ამიტომ გამგეობა, წყალთა სამმართველოს დახმარებით, აწარმოებს მაზრის გიდრო-გრაფიულ აღწერას. არხების გასაყვანად მოწვეული გეყავს გიდრაელიკი და ტენიკი, რომლებიც ზევით აღნიშნულ მუშაობის გარდა გამოკვლევის გეგმის და წინასწარი ხარჯთ აღრიცხვების შემუშავებას აწარმოებენ ჯერ-ჯერობით გამგეობის დახმარებით გაყვანილი არის ერთი სარწყავი არხი დიდი ლიახვიდან. გასაყვანი არხების გეგმაში მოექცნენ შემდეგი: 1) სალთვისის არხი. (დიდ-ლიახვისა და ფრონეს შუა:) სალთვისის მინდორი ეხლა სრულიად ურწყავია, მისი მორწყვა კი შესაძლებელია დიდი-ლიახვიდგან გამოყვანილ არხით, რომლის სათავეც სოფ. კეხვის ზემოთ უნდა იყვეს, საიდანაც ეხლა კეხვის რუ გამოდის. არხი გაეკვრის მთის ფერდოს ჯავის გზის ზემოდან, ჩაუვლის ქურთას, ქვემო-აჩაბეთს თამარაშენს, შემოუვლის ცინის-ჯვარს, კუსრეთის ტბეთის ძირში, წუნარის ზემოთ და არკნეთთან შეუერთდება ფრონეს. შემდეგში შეიძლება ეს არხი გაგრძელდეს და გადავიდეს ფრონეზე თამარის ველის მოსარწყავად. სიგრძე ამ არხის იქნება 32 ვერსი და მორწყავს 4000 დესეტინას.

2) სკრა-ხვედურეთის არხი. (აგარიდან სკრამდინ) სიგრძით ეს არხი იქნება 27 ვერსი და მორწყავს 3800 დესეტინას. მტკვრის მარჯვენა ნაპირზე.

3) დოღლაურის არხი. სათავე ამ არხისა იქნება ქვიშხეთის ზემოთ. სიგრძით ეს არხი იქნება სულ 105 ვერსი და მორწყავს დაახლოვებით 17.000 დესეტინას, ფრონემდინ კი 80 ვერსი და მორწყავს 14.000 დესეტინას.

4) ტირიფონის არხი. სათავე იქნება ცხინვალის ზემოთ და ჭალის რაიონში შეუერთდება ლეხურას. სიგრძით ეს არხი იქნება 60 ვერსი და მორწყავს 16,000 დესეტინას.

5) დრესის არხი. (მტკვრის მარჯვენა ნაზირზე). სათავე ამ არხისა იქნება ხიდისთავის რაიონში. სიგრძით ეს არხი იქნება 20 ვერსი და მორწყავს დაახლოვებით 2.000 დესეტინას.

6) ფრისი-ერედვის არხი. ამ არხის სათავე იქნება ვანათის ქვემოთ (პატარა ლიახვზე) და მორწყავს იმ მიწებს, რომელთაც არ მოხვდება ტირიფონის არხი. სიგრძე ამ არხისა იქნება 8 ვერსი და მორწყავს 2.000 დესეტინას.

ტელეფონის ქსელის გასაბმელად მაზრაში ერობამ აიყვანა მთელი შტატი ტექნიკოსებისა და მუშებისა მნიშვნელოვანი პუნქტები უკვე შეერთებულია გამგეობასთან, დანარჩენი სოფლების ტელეფონის ქსელით შეერთების საქმეც სისწრაფით სწარმოეც.

გამგეობამ აიღო იჯარით ორი სახერხი ქარხანა გორში და ატენში. გარდა იმისა, რომ ამ ქარხნებში შესაძლებელი იყო სამუშაო მიგვეცა რამოდენიმე ათეული მუშებისათვის, გამგეობამ ნაწილი დამზადებული ხის მასალისა მოახმარა ხიდებს და სკოლების შეკეთებას, ნაწილიც სასკოლო სკამების გაკეთებას და სხვა საერობო საჭიროებას მოახმარა. გამგეობა დიდ მნიშვნელობას აძლევს საერობო შექმნა-განვითარებას. ამიტომ პირველ ხანებში ასეთმა წარმოებამ მატერიალური მოგებაც რომ არ დასტოვოს კულტურული და მარალური მნიშვნელობა იმისი მაინც დიდი იქნება. თვით ქარხნებს ბევრი ნაკლიც აღმოაჩნდა. მათ შეკეთება-გამოსწორებას დიდი დრო და ხარჯები დასჭირდა. დღეს დღეობით შეკეთებულია და რიგზე მუშაობს გორის ქარხანა. ატენის ქარხანას მეტის მეტად დიდი ხარჯები მოუწოდებოდა შესაკეთებლად. თან ის ხეობა ვერ უზრუნველ-ჰყოფდა ამ ქარხნებს დიდის ხნით. ამიტომ ატენის ქარხანაც გადმოაქვს გამგეობას გორში. გორშივე არის მოწყობილი მუქანიკური სახელოსნო და სადურგლო-სახელოსნოც.

სხვა დარგების შესახებ მოქმედებას შემდეგ ნომერში მოვითავსებთ.

რედაქტორი: სარკდაქტივობა.

გამომცემელი: ერასთა ქავშირის გამბიტეტი.

ვ 81
1920

ფასი 15 მანეთი